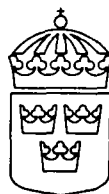

Regeringens proposition 1994/95:218

En effektivare arbetsmarknadspolitik m.m.

Prop.
1994/95:218

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 12 april 1995

Mona Sahlin

Anders Sundström
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Arbetsmarknaden präglas nu av den konjunkturuppgång som kännetecknar främst den exportinriktade delen av näringslivet. Antalet sysselsatta har ökat med drygt 80 000 det senaste året och antalet nyanmällda lediga platser väntas öka med ungefär 25 % innevarande år.

Arbetslösheten är dock fortfarande mycket hög och uppgången har inte kommit alla grupper till del i lika stor utsträckning. Det är speciellt bland lågutbildade kvinnor, ungdomar, invandrare och arbetshandikappade som det finns en stor risk att arbetslösheten permanentas.

I denna proposition föreslår regeringen en rad åtgärder för att effektivisera arbetsmarknadspolitikerna.

För att skapa ytterligare sysselsättning och minska arbetslösheten inom byggsektorn införs ett investeringsprogram. Dessutom lämnas ett tidsbegränsat investeringsbidrag för att öka nyproduktion av permanentbostäder.

För att stärka arbetslinjen och höja flexibiliteten på arbetsmarknaden, föreslås effektiviseringar av arbetsmarknadspolitikerna inom åtta olika områden.

En effektivare platsförmedling. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att få använda en större del av åtgärdsmedlen för tillfälliga personalförstärkningar. Personal på arbetsförmedlingar i invandratäta områden är en prioriterad sektor.

Förvaltningsmedlen inom AMV anvisas i dag under två anslag, ett för AMV och ett för Ami. Anslagen föreslås slås samman till ett anslag.

Ökad samverkan mellan kommunerna. Regeringen föreslår att AMV får större frihet att disponera sina resurser i samverkan med kommunerna. För att underlätta en sådan utveckling föreslås att kommunerna får

det samlade ansvaret för arbetslösa ungdomar under 20 år. Ungdomar i åldern 20 – 24 år skall kunna delta i datortek på halvtid under tre månader.

Motverka långtidsarbetslöshet. Åtgärderna skall tydligare riktas mot långtidsarbetslösa. Personer över 60 år skall få ökad del av vissa åtgärder. Ett lönebidrag med upp till halva lönekostnaden får lämnas för denna grupp.

Ökad rörlighet. Ett nytt pendlingsstöd införs för arbetslösa som tar ett arbete som medför långa pendlingsresor. Starthjälp kan avse anställningar som beräknas vara minst sex månader.

Villkoren för utbildningsvikariat för småföretag blir mer generösa för att öka anpassningen på den interna arbetsmarknaden inom företagen. Dessa får ett bidrag som motsvarar det avdrag som företag med högre lönekostnader kan göra från från socialavgifterna.

Hävda arbetslinjen. Försäkringen roll som en omställningsförsäkring behöver bli tydligare. Ett avvisat lämpligt erbjudande skall innebära avstängning från arbetslöshetsersättningen. Arbetsplatsintroduktionen, en ny åtgärd, bör kunna användas som ett instrument för att se om den arbetslöse är beredd att ta ett arbete.

240 000 i åtgärder. Medlen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder kommer att få disponeras med stor flexibilitet.

Färre regler, stabilare åtgärder och mindre detaljstyrning. Regeringen föreslår att en ytterligare förenkling görs genom att flera mindre stödformer och bidrag tas bort. Arbetsplatsintroduktionen ersätter ett antal åtgärder. Åtgärden kommer att kunna kombineras med undervisning i svenska språket.

Skärpt uppföljning. Innehållet i regleringsbrevet kommer att få allt större betydelse.

Riktlinjer för AMV under budgetåret 1995/96. Bl.a. blir platsförmedlingens roll blir tydligare och de långtidsarbetslösa och andra utsatta grupper skall prioriteras.

Därtill måste kostnadseffektiviteten inom arbetsmarknadspolitiken öka. Regeringen har lagt besparingsförslag inom några områden, bl.a. för statsbidraget till platser med rekryteringsstöd och beredskapsarbeten av tjänstekaraktär, lönebidrag och Samhall.

Förändringar i fråga om arbetslöshetsersättningen kommer att presenteras i kompletteringspropositionen.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om arbetsplatsintroduktion	6
2.2	Förslag till lag om kommuners ansvar för ungdomar	7
2.3	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter	8
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring	9
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd	13
2.6	Förslag till lag om upphävande av lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift	18
3	Utvecklingen på arbetsmarknaden	19
4	Sysselsättning och tillväxt	21
5	Arbetsmarknadspolitikens verksamhetsområde	23
6	Anslagsfrågor m.m.	29
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1995 . .	71
	Rättsdatablad	72

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringen förslag till lag om arbetsplatsintroduktion,
2. antar regeringens förslag till lag om kommuners ansvar för ungdomar,
3. antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter,
4. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
5. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
6. antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift,
7. upphäver riksdagens beslut (bet. 1994/95:AU12, rskr. 1994/95:227) att för budgetåret 1995/96 anvisa ett ramanslag till yrkesinriktad rehabilitering,
8. godkänner vad som anförts om anslagssparande resp. anslagskredit från anslaget Yrkesinriktad rehabilitering,
9. upphäver sina beslut (bet. 1994/95:AU11 och 12, rskr. 1994/95:233 och 227) i fråga om medelsutnyttjandet mellan anslagen Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och Yrkesinriktad rehabilitering,
10. godkänner vad regeringen har anfört om besparingskraven för att begränsa den statliga konsumtionen under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader,
11. godkänner vad regeringen förordar om ett flexibelt resursutnyttjande inom anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder,
12. bemyndigar regeringen att disponera ytterligare medel under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tillfällig personalförstärkning av arbetsförmedlingen,
13. godkänner vad regeringen förordar om åtgärder vid utförsäkring,
14. godkänner vad regeringen förordar om arbetsplatsintroduktion,
15. godkänner vad regeringen förordar om starthjälp,
16. godkänner vad regeringen förordar om pendlingsstöd,
17. bemyndigar regeringen att besluta om vad som förordas om utbildningsvikariat för småföretag,
18. godkänner att högst 5 000 000 kr av medlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får användas för informationsinsatser för invandrare,
19. godkänner vad regeringen förordar om Datortek,
20. godkänner att högst 400 000 000 kr av medlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får användas för särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt under budgetåret 1995/96,
21. godkänner vad regeringen förordar om miljöinvesteringar,

22. godkänner vad regeringen förordar om tillfälligt investeringsbidrag för nyproduktion av bostäder,
23. godkänner vad regeringen förordar om statsbidrag till rekryteringsstöd och beredskapsarbete,
24. godkänner vad regeringen förordar om slopade bidrag m.m.,
25. godkänner vad regeringen förordar om lönebidrag för arbetslösa, som fyllt 60 år,
26. godkänner vad regeringen förordar om en högsta bidragsnivå på 80 % av lönekostnaden för dem som börjar en anställning med lönebidrag efter den 30 juni 1995,
27. godkänner vad regeringen förordar om en engångsvis besparing på Samhall Aktiebolag för budgetåret 1995/96,
28. bemyndigar regeringen att föra över återstående medel från Arbetslivsfonden till statsbudgetens inkomstitel,
29. med ändring av riksdagens beslut (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1995/96 anvisar ett ramanslag på 5 498 111 000 kr,
30. med ändring av riksdagens beslut (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) till *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* för budgetåret 1995/96 anvisar ett reservationsanslag på 34 352 016 000 kr,
31. till *Europeiska socialfonden* för budgetåret 1995/96 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 593 000 000 kr.,
32. med ändring av riksdagens beslut (bet. 1994/95:AU12, rskr. 1994/95:227) till *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* för budgetåret 1995/96 anvisar ett reservationsanslag på 10 366 081 000 kr,
33. med ändring av riksdagens beslut (bet. 1994/95:AU12, rskr. 1994/95:227) till *Bidrag till Samhall Aktiebolag* för budgetåret 1995/96 anvisar ett reservationsanslag på 6 774 628 000 kr.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om arbetsplatsintroduktion

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som av länsarbetsnämnden anvisats till verksamhet för arbetsplatsintroduktion skall inte anses som arbetstagare när han eller hon deltar i verksamheten. När sådan verksamhet bedrivs på en arbetsplats, skall deltagaren dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1–9 §§, 3 kap. 1–4 och 7–14 §§, 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ samt 7–9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160). Därvid skall vad i arbetsmiljölagen sägs om arbetsgivare gälla den som upplåtit en arbetsplats för verksamhet för arbetsplatsintroduktion.

2 § Regeringen får föreskriva att anordnare som tillhandahåller arbetsplatsintroduktion i vissa fall skall betala finansieringsbidrag.

3 § Den allmänna försäkringskassa hos vilken deltagaren i arbetsplatsintroduktionen är inskriven skall ta till vara statens rätt med avseende på betalningen av finansieringsbidraget utom vad gäller frågor om eftergift av betalningsskyldighet. Är deltagaren inte inskriven hos en allmän försäkringskassa, skall uppgiften fullgöras av Stockholms läns allmänna försäkringskassa. Den behöriga försäkringskassan får uppdra åt en annan försäkringskassa att fullgöra uppgiften.

Försäkringskassan skall underrätta den länsarbetsnämnd som har anvisat deltagaren om en anordnare inte har betalat finansieringsbidraget inom begärd tid.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995, då lagen (1994:1835) om praktik för ungdomar i ungdomsintroduktion och lagen (1995:000) om praktik för invandrare skall upphöra att gälla.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till och med den 30 juni det år de fyller 20 år.

2 § Kommunen har rätt till ersättning från staten för sådan verksamhet som anges i 1 § för de ungdomar som deltar i verksamhet enligt denna lag. Rätten till ersättning gäller under förutsättning att avtal träffas med regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I ett sådant avtal skall anges de villkor som skall gälla för att ersättning skall lämnas. Kommunen beslutar om vilken ersättning som skall lämnas till den som deltar i verksamhet som avses i 1 §.

3 § Ungdomar som deltar i verksamhet enligt denna lag skall inte anses som arbetstagare när de deltar i verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1995.

2.3 Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1992:322) Prop. 1994/95:218 om ungdomspraktikanter

Härigenom föreskrivs att lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter skall fortsätta att gälla till utgången av september 1995.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 31, 57, 96 b och 97 §§ samt 98 § i dess lydelse enligt lagen (1995:30) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen införs en ny paragraf, 98 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 §²

Bestämmelserna i 29 § 1–3 om arbete *får, om det är skäligt*, tillämpas i fråga om *arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering*. Bestämmelserna i 30 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

Bestämmelserna i 29 § 1–3 om arbete *skall* tillämpas i fråga om *arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till utbildningsbidrag*. Bestämmelserna i 30 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

57 §³

En arbetslöshetskassa skall för varje medlem som fanns i kassan vid utgången av det senast förflutna verksamhetsåret till staten betala

1. för finansiering av statens kostnad för utbetalade arbetslöshetsersättningar ett belopp som motsvarar 70 procent av den under det löpande verksamhetsåret genomsnittligt utbetalade dagpenningen i kassan (finansieringsavgift), och

1. för finansiering av statens kostnad för utbetalade arbetslöshetsersättningar *samt för tillsynen av arbetslöshetskassornas utbetalning av arbetslöshetsersättning* ett belopp som motsvarar 70 procent av den under det löpande verksamhetsåret genomsnittligt utbetalade dagpenningen i kassan (finansieringsavgift), och

¹ Lagen omtryckt 1991:1334.

² Senaste lydelse 1994:1673.

³ Senaste lydelse 1994:1673.

2. för finansieringen av ett för kassorna gemensamt utjämningsbidrag ett belopp som motsvarar tre procent av den gällande högsta dagpenningen (utjämningsavgift).

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om tid och sätt för betalningarna samt om utjämningsbidrag.

96 b §⁴

Även om begäran om omprövning inte har framställts, skall arbetslöshetskassan ändra beslutet i ett ärende om försäkring enligt denna lag som har fattats av kassan och inte har prövats av *Arbetsmarknadsstyrelsen*,

1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,
2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,
3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring behöver inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Ett beslut får inte ändras till den försäkrades nackdel, om den beslutade förmånen har förfallit till betalning och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

Ändring enligt denna paragraf får inte ske sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl.

97 §

Beslut av en arbetslöshetskassa får överklagas hos Arbetsmarknadsstyrelsen. *Kassans beslut får dock inte överklagas innan kassan har omprövat sitt beslut enligt 96 a §. Överklagas ett beslut innan det har omprövats skall överklagandet anses som en begäran*

Beslut av en arbetslöshetskassa *som inte avser ärenden som anges i 98 § första stycket*, får överklagas hos Arbetsmarknadsstyrelsen. *Styrelsens beslut får överklagas till regeringen.*

⁴ Senaste lydelse 1984:513.

om omprövning enligt den paragrafen.

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut om fusion får överklagas endast av sådan arbetslöshetskassa som berörs av beslutet.

Prop. 1994/95:218

Trots 41 § första stycket får styrelsen för en förening som vägrats registrering såsom arbetslöshetskassa överklaga Arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärendet om registrering.

98 §

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärende angående medlems rätt till ersättning eller medlemskap i en arbetslöshetskassa enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av arbetslöshetskassa i ärende angående medlems rätt till ersättning eller medlemskap i en arbetslöshetskassa enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Kassans beslut får dock inte överklagas innan kassan har omprövat sitt beslut enligt 96 a §. Överklagas ett beslut innan det har omprövats skall överklagandet anses som en begäran om omprövning enligt den paragrafen.

Vid prövning av överklagande av länsrättens beslut i mål som avses i första stycket skall nämndemän ingå i kammarrätten, om nämndemän deltagit i länsrätten.

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än som avses i första stycket överklagas hos regeringen. Arbetsmarknadsstyrelsens beslut om fusion får överklagas endast av sådan arbetslöshetskassa som berörs av beslutet.

Utan hinder av vad som sägs i 41 § första stycket får styrelsen för

en förening som vägrats registrering såsom arbetslöshetskassa överklaga Arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärendet om registrering.

Prop. 1994/95:218

98 a §

Arbetsmarknadsstyrelsen skall verka för att bestämmelserna i denna lag tillämpas likformigt och rättvist. Styrelsen får överklaga en domstols och en arbetslöshetskassas beslut i ärenden om medlemmars rätt till ersättning eller medlemskap.

I mål där en enskild part hos allmän förvaltningsdomstol överklagar en arbetslöshetskassas beslut, bestämmer Arbetsmarknadsstyrelsen om styrelsen skall vara part i målet. Detsamma gäller mål i kammarrätten där en enskild part överklagat länsrättens beslut. Även om Arbetsmarknadsstyrelsen beslutat att inte vara part, får domstolen förelägga styrelsen att svara i målet, om det finns särskilda skäl.

Den omständigheten att Arbetsmarknadsstyrelsen inte varit part i domstolen hindrar inte styrelsen från att överklaga domstolens beslut. Om en enskild part överklagar kammarrättens beslut, är styrelsen alltid motpart.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 31 och 57 §§ den 1 juli 1995 och i övrigt den 1 oktober 1995.

2. Ärenden som vid utgången av september månad 1995 kommit in till Arbetsmarknadsstyrelsen men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd¹

dels att 4, 28, 30 b och 31 §§ samt 32 § i dess lydelse enligt lagen (1995:31) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen införs en ny paragraf, 32 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Kontant arbetsmarknadsstöd tillkommer den som

1. har fyllt 20 år,
2. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
3. är beredd att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han inte anmält hinder som kan godtas,
4. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, och
5. inte kan få lämpligt arbete.

1. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
2. är beredd att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken *hon eller* han inte anmält hinder som kan godtas,
3. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, och
4. inte kan få lämpligt arbete.

Ersättning lämnas tidigast den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år.

Ersättning enligt denna lag lämnas inte till den som deltar i utbildning om det inte finns särskilda skäl. Närmare föreskrifter om tillämpningen av denna bestämmelse meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Som företagare enligt denna lag anses den som äger eller är delägare – direkt eller indirekt – i näringsverksamhet som hon eller han är personligt verksam i och som hon eller han har ett väsentligt inflytande över.

¹ Lagen omtryckt 1994:929.

² Senaste lydelse 1994:1674.

En företagare skall anses vara arbetslös, när hennes eller hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att en företagare skall anses vara arbetslös även i andra fall än som sägs i fjärde stycket.

28 §³

Bestämmelserna i 26 § 1–3 om arbete *får, om det är skäligt*, tillämpas i fråga om *arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering*. Bestämmelserna i 27 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

Bestämmelserna i 26 § 1–3 om arbete *skall* tillämpas i fråga om *arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till utbildningsbidrag*. Bestämmelserna i 27 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

30 b §⁴

Även om begäran om omprövning inte har framställts, skall länsarbetsnämnden ändra beslutet i ett ärende om stöd enligt denna lag som har fattats av nämnden och inte har prövats av *Arbetsmarknadsstyrelsen*,

Även om begäran om omprövning inte har framställts, skall länsarbetsnämnden ändra beslutet i ett ärende om stöd enligt denna lag som har fattats av nämnden och inte har prövats av *allmän förvaltningsdomstol*,

1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,

2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,

3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring behöver inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Ett beslut får inte ändras till den enskildes nackdel, om den beslutade förmånen har förfallit till betalning och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

Ändring enligt denna paragraf får inte ske sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl.

³ Senaste lydelse 1994:1674.

⁴ Senaste lydelse 1994:1674.

Beslut av länsarbetsnämnd enligt denna lag får överklagas hos Arbetsmarknadsstyrelsen. Nämndens beslut får dock inte överklagas innan nämnden har omprövat sitt beslut enligt 30 a §. Överklagas ett beslut innan det har omprövats skall överklagandet anses som en begäran om omprövning enligt den paragrafen.

I fråga om ärende som i första instans handläggs av allmän försäkringskassa har bestämmelserna i 20 kap. 10 – 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas och domstols beslut motsvarande tillämpning.

Beslut av länsarbetsnämnd som inte avser ärenden angående rätt till ersättning enligt denna lag får överklagas hos Arbetsmarknadsstyrelsen. Styrelsens beslut i sådana ärenden överklagas hos regeringen.

32 §

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut angående rätt till ersättning överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av länsarbetsnämnd i ärenden om rätt till ersättning överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Nämndens beslut får dock inte överklagas innan nämnden har omprövat sitt beslut enligt 30 a §. Överklagas ett beslut innan det har omprövats skall överklagandet anses som en begäran om omprövning enligt den paragrafen.

I fråga om ärenden som i första instans handläggs av allmän för-

⁵ Senaste lydelse 1994:1674.

säkringskassa skall tillämpas bestämmelserna i 20 kap. 10 – 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas och domstols beslut.

Vid prövning av överklagande av länsrättens beslut i mål som avses i första stycket skall nämndemän ingå i kammarrätten, om nämndemän deltagit i länsrätten.

Arbetsmarknadsstyrelsens och Riksförsäkringsverkets beslut enligt denna lag i annat fall än som avses i första stycket överklagas hos regeringen.

32 a §

Arbetsmarknadsstyrelsen skall verka för att bestämmelserna i denna lag tillämpas likformigt och rättvist. Styrelsen får överklaga en domstols och en länsarbetsnämnds beslut i ärenden om rätt till ersättning.

I mål där en enskild part hos allmän förvaltningsdomstol överklagar en länsarbetsnämnds beslut, bestämmer Arbetsmarknadsstyrelsen om styrelsen skall vara part i målet. Detsamma gäller mål i kammarrätten där en enskild part överklagat länsrättens beslut. Även om Arbetsmarknadsstyrelsen beslutat att inte vara part, får domstolen förelägga styrelsen att svara i målet, om det finns särskilda skäl.

Den omständigheten att Arbetsmarknadsstyrelsen inte varit part i domstolen hindrar inte styrelsen från att överklaga domstolens beslut. Om en enskild part överkla-

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 28 § den 1 juli 1995 och i övrigt den 1 oktober 1995.

2. Ärenden som vid utgången av september månad 1995 kommit in till Arbetsmarknadsstyrelsen men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.

2.6 Förslag till lag om upphävande av lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift Prop. 1994/95:218

Härigenom föreskrivs att lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift skall upphöra att gälla vid utgången av år 1995. De medel som då finns i arbetslivsfonden får regeringen disponera för finansieringen av sysselsättningskapande åtgärder.

Den konjunkturuppgång som inleddes under år 1994 förstärktes under slutet av året eftersom uppgången spred sig i ekonomin. Konjunkturuppgången har nu börjat få effekt på sysselsättningen. Under årets första två månader har antalet sysselsatta ökat med 83 000 personer jämfört med samma period förra året. Sysselsättningen har emellertid inte ökat lika kraftigt som produktionen. Det förklaras främst av en ökad medelarbets-tid, en minskad frånvaro och en kraftig och önskad produktivitetsförbättring inom främst industrin. Trots den relativt kraftiga ökningen av antalet sysselsatta är det fortfarande 526 000 färre sysselsatta nu jämfört med år 1990.

Tabell1
1000-tal

	Jan-feb 1994	Jan-feb 1995	förändring
Antal personer i arbetskraften	4 178	4 239	61
Antal arbetade timmar (10.000-tal)	123,9	128,9	5
Antal sysselsatta	3 821	3 904	83
därav fast anställda	3 024	3 017	-7
tidsbegr. anställda	369	443	74
Antal personer i arbete	3 399	3 497	98
Antal arbetslösa	358	335	-23
Antal långtidsarbetslösa	141	123	-18
Relativ arbetslöshet % totalt	8,6	7,9	-0,7
kvinnor	6,7	6,6	-0,1
män	10,3	9,1	-1,2

Källa: AKU

Arbetslösheten har minskat med 23 000 eller 0,7 procentenheter det senaste året. Att arbetslösheten minskat mindre än vad antalet sysselsatta ökat beror, förutom på den minskande frånvaron, också på att antalet personer som söker sig ut på arbetsmarknaden ökat. Det senare är något som normalt sker när arbetslösheten går ner och chanserna att få ett arbete ökar. Det beror också på att allt fler lämnar olika utbildningsåtgärder och på det stora antalet flyktingar från f.d. Jugoslavien som tagits emot i Sverige under de senaste åren.

Det totala antalet öppet arbetslösa och personer i olika konjunkturberoende åtgärder har minskat kraftigare än den öppna arbetslösheten. I februari 1995 var motsvarande 13 % av arbetskraften öppet arbetslös eller i någon konjunkturberoende åtgärd. Det motsvarar en minskning med 1,2 procentenheter på ett år, eller 45 000 personer.

Den öppna arbetslösheten var i februari 1995, enligt AKU, 7,6 %. Bland ungdomarna var den mer än dubbelt så hög, eller 15,5 %. Ungdomarnas möjlighet att få ett arbete under konjunkturuppgångnen är sannolikt större än för många andra grupper. Ungdomsarbetslösheten utgör dock fortfarande ett stort problem och det finns en risk att ungdomar med en dålig utbildning m.m. stannar kvar i arbetslöshet. Alla ungdomar behövs om vi skall kunna utveckla vår välfärd. Budskapet från arbets- och vuxenlivet måste vara att alla behövs. Regeringen kommer att även fortsättningsvis noga följa utvecklingen bland ungdomar och ha en beredskap för ytterligare åtgärder om det skulle behövas.

Under senare hälften av 1980-talet var arbetslösheten i stort sett lika stor bland män som bland kvinnor. Samtidigt ökade kvinnorna sitt förvärvsdeltagande mer än männen. Lågkonjunkturen under början av 1990-talet drabbade framför allt de delar av arbetsmarknaden som av tradition domineras av män, medan nedgången inom den kvinnodominerade offentliga sektorn kunde hållas tillbaka med hjälp av olika arbetsmarknadspolitiska insatser. Resultatet av dessa samverkande faktorer blev att sysselsättningsgraden mellan kvinnor och män för första gången i historien kom att ligga på i stort sett samma nivå. Skillnaden i det relativa arbetslöshetstalet mellan män och kvinnor ökade däremot och uppgick som mest till ca fyra procentenheter under början av år 1994.

Det förbättrade läget på arbetsmarknaden har främst gällt samma branscher som drabbades hårdast under lågkonjunkturen. Det förbättrade läget har därför främst kommit männen till del. Antalet sysselsatta män har ökat mer än antalet sysselsatta kvinnor. Arbetslösheten bland män minskar medan den i stort sett kvarstår på en oförändrad nivå för kvinnor. I februari 1995 var den öppna arbetslösheten bland kvinnor enligt AKU 6,3 % och bland män 8,8 %. För ett år sedan var motsvarande tal 6,3 % resp. 10,0 %. Eftersom arbetsmarknaden är starkt könsuppdelad finns det anledning att särskilt uppmärksamma utvecklingen inom den offentliga sektorn. Risken för att den höga arbetslösheten bland kvinnor skall permanentas är stor. Det är således viktigt att bryta upp den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Arbetslösheten under lågkonjunkturen i början av 1990-talet drabbade generellt sett invandrare hårdare än svenskar. Den relativa arbetslösheten var under år 1994 nästan tre gånger så hög bland vissa invandrargrupper som bland svenskar. Invandrarna utgörs av en heterogen grupp människor med sinsemellan stora olikheter i såväl kulturella mönster som språktillhörighet. Den svåraste situationen på arbetsmarknaden har arabisktalande invandrare där nästan hälften av männen i arbetskraften och 60 % av kvinnorna är arbetslösa.

Det allvarligaste problemet är den höga långtidsarbetslösheten. Mer än var tredje öppet arbetslös har varit arbetslös i mer än sex månader. Andelen är något högre bland män än bland kvinnor. Bland de arbetslösa över 55 år är mer än var annan långtidsarbetslös.

Det finns en betydande rundgång mellan öppen arbetslöshet, kortvariga anställningar och olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enligt arbets-

förmedlingens statistik fanns det i slutet av mars i år 200 000 personer som var inskrivna vid arbetsförmedlingen, antingen som arbetssökande eller i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd och som hade varit oavbrutet inskrivna i mer än två år. Bara under det sista året har antalet ökat med 30 000 personer eller 20 %. Det är dock en lägre ökningstakt än tidigare. Mer än var fjärde arbetssökande på arbetsförmedlingen har stått utanför den ordinarie arbetsmarknaden under en mycket lång tid. Denna andel är betydligt större bland personer över 60 år och bland utomnordiska invandrare.

4 Sysselsättning och tillväxt

Den i nuläget viktigaste uppgiften är att skapa förutsättningar för näringslivet att expandera. Först då kan sysselsättningen öka kraftigt och arbetslösheten pressas ned och Sverige komma tillbaka till full sysselsättning. De små och medelstora företagen har en central roll för att få tillstånd en utveckling med hög, stabil och hållbar tillväxt samt ökad sysselsättning. Tidigare erfarenhet visar att det är i de små och medelstora företagen som den största sysselsättningstillväxten kan ske. Politiken behöver inriktas därför på att understödja tillväxtkraften i dessa företag. Viktigast av allt är att undanröja hinder som dessa företag möter på marknaden. Det kan gälla brist på kapital, svårigheter att ta till sig ny teknik och utnyttja kompetens m.m.

Arbetsmarknadspolitiken har en central roll för att skapa en flexibel arbetsmarknad och för att därigenom främja en hållbar ekonomisk tillväxt, stabilitet och en rättvis fördelning. Det är nödvändigt att flexibiliteten på arbetsmarknaden inte bara upprätthålls utan också förbättras om vi skall klara våra långsiktiga ekonomiska mål. Tillåts långtidsarbetslösheten att växa och permanentas minskar dramatiskt arbetsmarknadspolitikkens möjlighet att tillgodose arbetsgivarnas arbetskraftsbehov och upprätthålla ett så starkt utbudstryck att löneökningarna kan begränsas till den nivå som råder i våra viktigaste konkurrentländer. Det långsiktiga målet är full sysselsättning i hela landet, med bibehållen prisstabilitet.

Investerings- och byggstimulanser

I överenskommelsen med Miljöpartiet ingår att 2 miljarder kronor av sysselsättningsskäl skall avdelas till ett investeringsprogram för att minska arbetslösheten och förbättra inomhusmiljön i bostäder och offentliga lokaler. Nu föreslås att ett sådant program införs. Tyngdpunkten i programmet bör ligga på åtgärder som kan genomföras på ett sådant sätt och i sådan tid att de ger ett väsentligt bidrag till byggsysselsättningen redan på kort sikt.

Bostadsinvesteringarna har sjunkit till en historiskt sett mycket låg nivå. Antalet påbörjade lägenheter var 12 000 såväl år 1993 som år 1994. Enligt Boverkets långsiktspå prognos beräknas över 30 000 lägenheter årligen efterfrågas mellan år 1994 och år 2000. Den höga räntenivå som kan förutses innevarande år håller sannolikt tillbaka bostadsbyggandet.

En starkt bidragande orsak till den höga inflationen under slutet av 1980-talet var den överhettning som då rådde inom byggsektorn. Ett viktigt led i stabiliseringspolitiken och inflationsbekämpningen är att utjämna de kraftiga svängningarna i bostadsbyggandet för att motverka att en motsvarande överhettning uppstår. Vidare finns redan nu en överhängande risk för en brist på bostäder i expanderande områden. En hög rörlighet på arbetsmarknaden förutsätter att det finns bostäder i de områden där arbetskraftsefterfrågan ökar. Det låga bostadsbyggandet riskerar att leda till att anpassningen på arbetsmarknaden inte fungerar så väl som den skulle behöva. Det kan leda till onödiga överhettningstendenser i vissa regioner.

Det finns således ett behov av att på kort sikt stimulera fram ett ökat bostadsbyggande. Regeringen föreslår därför att ett tidsbegränsat investeringsbidrag för nyproduktion införs under tiden den 20 april 1995 till den 31 december 1996.

Förändringar i arbetslöshetsersättningen

Av i första hand statsfinansiella skäl kommer det att föreslås förändringar i arbetslöshetsersättningen. Principen om aktivitet skall också vara en tydlig signal inom ramen för arbetslöshetsersättningen. Försäkringens roll som en omställningsförsäkring behöver tydliggöras. Individens ansvar måste poängteras. Ett avvisat lämpligt erbjudande skall innebära en avstängning från ersättning. Arbetsplatsintroduktionen bör kunna användas som ett instrument för att avgöra om den arbetslöse är beredd att ta ett arbete. Regeringen återkommer senare till riksdagen med förslag att avstängningstiden för den som slutat sin anställning på egen begäran skall öka från 20 till 60 dagar. Ett tydligt ansvar för den arbetslöse innebär samtidigt att förmedlingens möjligheter att erbjuda lämpliga alternativ som leder till ett arbete måste vara stora. I kompletteringspropositionen föreslår regeringen vidare att kompetensnivån sänks till 75 % av tidigare lön. Vidare föreslås ändrade ersättningsregler för deltidarbete. Regeringen tillsätter inom kort en utredning med uppgift att se över arbetslöshetsförsäkringen.

Åtgärder för att åstadkomma en effektivare användning av resurserna

Det finns ett fortsatt stort behov av omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder. För att kunna hävda arbetslinjen och upprätthålla flexibiliteten på arbetsmarknaden är det därför nödvändigt att effektivisera utnyttjandet av de samlade arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. En ökad effektivitet kan enligt regeringens bedömning uppnås genom insatser inom åtta olika områden.

En effektiv platsförmedling

Arbetsförmedlingen utgör grunden för en framgångsrik arbetsmarknadspolitik. Förmedlingens grundläggande uppgift är att se till att de lediga platserna snabbt och väl blir tillsatta och att sökande snabbt får ett ledigt arbete, dvs. underlätta anpassningen på arbetsmarknaden.

Under förra året anmälades ca 350 000 lediga platser till arbetsförmedlingen. Under år 1995 kommer sannolikt närmare 450 000 lediga arbeten att strömma in till förmedlingen. Platsförmedlingen måste användas så långt det går för att tillsätta dem och övriga lediga arbeten. År 1990 tog det fem veckor att tillsätta ett ledigt arbete. I dag tar det nio dagar. Ambitionen måste vara att vakanstiderna inte får öka påtagligt även om efterfrågan på arbetskraft stiger väsentligt. Den tillväxtpotential som ligger i det privata näringslivets expansion måste på alla sätt tas tillvara för att snabbt få ner arbetslösheten.

För att förmedlingen skall kunna lösa sina uppgifter väl skall dess ställning vara stark. Den behöver ha ett stort urval av lediga platser och goda kontakter med företagen och alla arbetssökande. Belastningen på arbetsförmedlingen är nu mycket stor. Samtidigt pekar all arbetsmarknadspolitisk forskning på att en förstärkt platsförmedling i en uppåtgående konjunktur är det effektivaste som går att göra för att snabbt tillsätta de lediga platserna och därmed medverka till att människor får arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att flexibiliteten mellan personal och åtgärder är relativt stor så att förmedlingen hela tiden kan välja den mest effektiva mixen. Det förutsätter att förvaltningsmedlen utnyttjas så effektivt som möjligt.

Arbetsmarknadsverket (AMV) har successivt fått ökade möjligheter att utnyttja en viss del av åtgärdsmedlen för tillfälliga personalförstärkningar. På så sätt har en ökad omfattning av de olika åtgärderna inte påverkat den viktiga platsförmedlingen. I en uppåtgående konjunktur får inte platsförmedlingen bli en flaskhals. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att få använda en större del av åtgärdsmedlen för tillfälliga personalförstärkningar. En förhållandevis stor del av redan beslutad förstärkning bör användas för personal på arbetsförmedlingar i invandrartäta områden. Förvaltningsmedlen för AMV an-

visas i dag under två anslag. Ett för Arbetsmarknadsinstitutet och ett för övriga delar av AMV. Enligt regeringens bedömning bör resurserna kunna användas mer effektivt om dessa två anslag läggs samman.

Prop. 1994/95:218

Ökad samverkan med kommunerna

Arbetsmarknadspolitiken måste utvecklas i riktning mot att fler aktivt medverkar. Staten behöver tillsammans med andra aktörer hitta metoder för att stärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Kommunerna spelar en betydande roll för sysselsättningsutvecklingen i landet. De har också ålagts ett mycket stort ansvar inom arbetsmarknadspolitiken. Därmed blir också behovet av samverkan mellan AMV och kommunerna stort. Kommunerna har i allmänhet utvecklat en stor energi och kreativitet i arbetet med att klara utbildning och arbete åt i första hand ungdomar. Staten och kommunerna bör som aktiva samarbetspartner kunna bygga upp ett fastare förhållande med AMS som motor och garant för att verksamheten bedrivs inom de riktlinjer som gäller för den statliga arbetsmarknadspolitiken. För att underlätta denna utveckling föreslås nu bl.a. att kommunerna skall kunna ta ett samlat ansvar för alla ungdomar under 20 år.

Ett ökat samarbete mellan kommunerna och AMV förutsätter att AMS ges en större frihet i sitt resursanvändande för att kunna möta kommunerna i en rejäl dialog om deras möjligheter att engagera sig i ett arbetsmarknadspolitiskt arbete. Vidare bör, så långt möjligt, de regler, förordningar och lagar som försvårar ett effektivt arbete mellan olika samhällssektorer ersättas med en ordning som möjliggör ett större lokalt engagemang. De kommuner som kommit längst i arbetet med att utveckla ett aktivt engagemang i den lokala arbetsmarknadens utveckling bör i dessa avseenden ges särskilda möjligheter för att kunna visa vägen för en fortsatt utveckling. Några pilotprojekt bör kunna starta omedelbart.

I det gemensamma arbetet med att stärka arbetsmarknadspolitiken måste dessutom fackliga organisationer och arbetsgivare finnas med för att öka den lokala förankringen och kännedomen om arbetsmarknadens utveckling.

Motverka långtidsarbetslöshet

Arbetsmarknadspolitiken utformas så att långtidsarbetslöshet och rundgång mellan öppen arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder motverkas. Mängder av sociala katastrofer ligger bakom statistikens uppgifter om tiotusentals människor som går från arbetslöshet via åtgärd till arbetslöshet. Det är en ond cirkel som måste brytas av framför allt mänskliga skäl. Men det är också ekonomiskt rationellt att tydliggöra de långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden. Utbudet av arbetskraft måste hållas uppe för att medverka till att minimera den arbetslöshet som startar omfattande inflationsprocesser och göra det möjligt att hålla nere

löne- och prisstegringstakten. De långtidsarbetslösa förmåga att ta ett ordinarie arbete behöver upprätthållas via ett tillfälligt arbete eller åtgärder som gör arbetsgivarna mer benägna att anställa dem. Annars riskerar de att permanent slås ut och därmed flytta den punkt där inflationsbrasan tänds till betydligt högre arbetslöshetsnivåer.

En kraftfull inriktning av politiken mot långtidsarbetslösa innebär i sig förstärkta insatser för de ungdomar, utomnordiska medborgare, arbetshandikappade, kvinnor och äldre som har en sådan utbildning/erfarenhet m.m. som gör att de har svårt att få ett arbete på den ordinarie arbetsmarknaden. Det är också av stor vikt att vidta åtgärder för att undvika att kvinnor slås ut från arbetsmarknaden i takt med att strukturella förändringar genomförs inom de yrkesområden där företrädesvis kvinnor arbetar. För en arbetslös ungdom som varit aktivt arbetsökande skall riktmärket vara att denne senast inom 100 dagar skall få en lämplig åtgärd eller utbildning.

Under det kommande budgetåret skall därför de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, utöver arbetsmarknadsutbildningen, i första hand inriktas mot de långtidsarbetslösa vid arbetsförmedlingen och andra utsatta grupper. Regeringen kommer i sina riktlinjer till AMS att tydligt markera detta. Personer som varit öppet arbetslösa i sammanlagt mer än sex månader skall vara tydligt överrepresenterade i de olika åtgärderna. Vidare skall rekryteringsstöd endast få utnyttjas för denna grupp. Även platserna inom ALU och arbetsplatsintroduktion skall främst reserveras för långtidsarbetslösa och för invandrare och flyktingar som saknar erfarenhet av svenska arbetsmarknad och därför är i behov av praktik.

En stor del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är inte lämpliga för många äldre. För att stärka möjligheterna för personer över 60 år att behålla sin kontakt med arbetslivet skall de prioriteras vid beviljandet av åtgärder som arbetsplatsintroduktion och ALU. Vidare föreslås att lönebidrag med upp till halva lönekostnaden får lämnas till dem som anställer en långtidsarbetslös person med kortare utbildning och som är över 60 år och lokalt bunden.

Ökad rörlighet

Vid sidan om en effektiv platsförmedling krävs en betydande rörlighet och flexibilitet på arbetsmarknaden annars är risken stor att det uppstår flaskhalsar som bromsar tillväxten. Både de aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och arbetslöshetsersättningen är uppbyggda för att understödja en sådan process. I denna proposition föreslås att villkoren för starthjälp ändras så att stöd utgår vid anställningar som varar minst sex månader. Vidare föreslås att det införs ett stimulanstöd till pendling.

För att hela den tillväxtpotential som finns i ekonomin skall kunna utnyttjas krävs inte bara en bra anpassning på den externa arbetsmarknaden, utan också att anpassningen på den interna arbetsmarknaden inom

företagen fungerar. Utbildningsvikariatet är en åtgärd som visat sig fungera bra i det avseendet. Inom ramen för EU:s sociala fonder och mål prövas om stödet även kan ges till de allra minsta företagen, eftersom de inte kan utnyttja hela avdragsmöjligheten.

Hävda arbetslinjen

Arbetsmarknadspolitikens alla delar måste inriktas på att gå från passivitet till aktivitet så att arbetslinjen förstärks. En fokusering behöver ske på åtgärder som påskyndar och förstärker ökningen av de reguljära arbetstillfällena. Långvariga perioder med enbart passivt stöd undviks genom att arbetslöshetsperioder bryts av utbildning, arbetsplatsförlagd praktik eller annan aktivitet. Regeringen har genom sitt handlingsprogram, En nation i arbete, inlett en förnyelse av arbetsmarknadspolitikens syfte. Syftet är att underlätta flexibiliteten på arbetsmarknaden för att stimulera tillväxt och sysselsättning och därmed minska arbetslösheten. Sysselsättningen på den reguljära arbetsmarknaden står nu i centrum för politiken. Insatserna har blivit betydligt mer utbudsinriktade för att förstärka och underlätta konjunkturuppgången. Åtgärderna har förskjutits mot mer av rekryteringsstimulerande- och kompetenshöjande åtgärder. Åtgärder som skapar sysselsättning utanför den ordinarie arbetsmarknaden föreslås nu ännu tydligare inriktas mot dem som är långtidsarbetslösa och dem som riskerar att utförsäkras.

Vidare är det viktigt att det aktiva arbetskraftsutbudet hålls uppe genom att de arbetslösa i så stor utsträckning som är meningsfullt, aktivt söker arbete och är beredda att ta ett arbete, när de är i olika åtgärder. I vissa fall bör man kunna lämna en utbildning för ett arbete. Studier som avbryts på detta sätt skall kunna återupptas efter avslutat arbete eller på annat sätt kunna kombineras med ett arbete. Regeringen kommer att tillkalla en särskild utredare för att i samråd med parterna och utbildningsanordnare utforma ett förslag i detta avseende.

240 000 i åtgärder

De medel som ställs till AMV:s förfogande under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör, enligt regeringens uppfattning, tillsammans med de medel som disponeras för åtgärder under anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning m.m., räcka för att engagera i genomsnitt minst 240 000 personer per månad, motsvarande ca 5,5 % av arbetskraften i konjunkturberoende åtgärder. Till detta kommer ca 79 000 platser med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) och anställda hos Samhall. Till bilden hör också sysselsättningseffekterna av investerings- och byggprogrammen samt de redan beslutade ca 90 000 platserna inom det reguljära utbildningsväsendet.

Även om AMV redan nu har stor frihet att använda anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder till den mix av åtgärder som man anser

vara bäst, upplevs den beräkning som ligger bakom regeringens medelsbedömning i praktiken ändå som styrande för verksamheten inom AMV. I framtiden kommer därför denna beräkning inte att redovisas. I stället sätts endast ett mål för hur många personer som AMV minst skall kunna ge en meningsfull och effektiv utbildning eller annan åtgärd för tilldelade medel. Detta mål kan i regleringsbrevet kompletteras med konkreta mål för särskilt utsatta grupper.

Färre regler, stabilare åtgärder och mindre detaljstyrning

Ett effektivt utnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska resurserna kräver att varje förmedlare i sitt arbete i så stor utsträckning som möjligt kan välja den mest effektiva insatsen för de arbetsökande och företagen. Det förutsätter en hög grad av budgetdelegering och minskade ekonomiska restriktioner mellan olika åtgärder samt så få regler som möjligt. Inom arbetsmarknadspolitiken har det under de senaste åren skett en successiv utveckling av mål- och resultatstyrningen. Denna process måste nu ta ett rejält kliv framåt om arbetsmarknadspolitiken skall kunna klara de uppgifter den står inför.

Under senare år har det skett en kontinuerlig översyn av de regler m.m. som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet har varit att uppnå en förenkling och effektivisering av verksamheten. Nu föreslår regeringen att en ytterligare förenkling görs genom att flera mindre stödformer och bidrag tas bort.

Vidare föreslås att akademikerpraktik, invandrarpraktik, vidgad arbetsprövning, arbetsprövning inom Ami och praktikdelen inom ungdomsintroduktion ersätts av en ny åtgärd, arbetsplatsintroduktion. Samtidigt införs en möjlighet för invandrare att kunna kombinera arbetsplatsintroduktion med svenskundervisning.

Skärpt uppföljning

Den omläggning av styrningen av arbetsmarknadspolitiken som föreslås kräver att målen och resultatkraven för arbetsmarknadspolitiken blir tydligare. Det är av avgörande betydelse för möjligheterna att kunna kombinera hög tillväxt med en låg inflation att AMV verkligen lyckas aktivera de arbetslösa och förhindra att flaskhalsar uppstår. Detta förutsätter att uppföljningen av de resultat som AMV uppnår blir bättre. Innehållet och utformningen av regleringsbrevet kommer att få allt större betydelse. Regeringen kommer därför att i regleringsbrevet sätta tydliga mål för politiken och redovisa krav på en väsentligt skärpt uppföljning. Regeringen återkommer till denna fråga under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

De övergripande riktlinjerna för AMV:s verksamhet som angavs i 1995 års budgetproposition ligger fast. Följande övergripande mål skall gälla för nästa budgetår.

– Utnyttja platsförmedlingens möjligheter till fullo

Den viktigaste uppgiften för AMV blir nu tillsättningen av lediga platser. Förmedlingsinsatserna måste intensifieras och företagskontakterna öka.

– De långtidsarbetslösa och de utsatta grupperna skall prioriteras, rundgången skall brytas

I ett arbetsmarknadsläge med ett stigande antal långtidsarbetslösa är det av avgörande betydelse för den ekonomiska tillväxten att man lyckas bryta rundgången mellan öppen arbetslöshet och åtgärder och därmed förhindra att den höga arbetslöshetsnivån permanentas. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall främst inriktas på de långtidsarbetslösa och de som riskerar utförsäkring.

– Mobilisera de arbetslösa genom kompetensuppbyggnad och ökade krav på aktivt arbetssökande

De arbetslösa måste rustas för arbetsmarknadens ökade krav på kompetens och utbildning samtidigt som kontraktet mellan de arbetslösa och samhället tydliggörs.

– Medelsanvändningen skall effektiviseras

Den ökade flexibiliteten som ett friare medelsutnyttjande innebär sätter ökade krav på måluppfyllning av AMV. Kraven på uppföljning och utvärdering skärps.

– Öka jämställdhetssträvandena

Den starkt könsuppdelade arbetsmarknaden måste brytas. All verksamhet skall bedrivas med ett jämställdhetsperspektiv.

Förutom de ovannämnda övergripande målen kommer ett antal verksamhetsmål att anges i regleringsbrevet. AMV:s ökade frihet i medelsutnyttjandet ger regeringen skäl att skärpa kravet på att samtliga verksamhetsmål uppnås, vilket i sig ställer högre anspråk på AMV:s interna uppföljning.

A. Arbetsmarknad m.m.

A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Riksdagen har nyligen beslutat (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) att anvisa 4 328 452 000 kr under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1995/96. Regeringen har emellertid funnit anledning att nu föreslå vissa ändringar av organisatorisk natur som påverkar medelsbehovet under anslaget. Regeringen vill här också anmäla att den för närvarande överväger resursförstärkningar till Arbetsmarknadsverket (AMV) med anledning av verkets insatser för att genomföra de arbetsmarknadspolitiska satsningar som föranleds av de medel som Sverige kan förvänta sig från Europeiska socialfonden.

Ett sammanhållet förvaltningsanslag

Regeringens förslag: Samtliga medel för Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, dvs. för Arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstitutet anvisas under ett anslag, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader fr.o.m. budgetåret 1995/96.

Skälen för regeringens förslag: Förvaltningsmedlen för Arbetsmarknadsverket anvisas för närvarande under två ramanslag, anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och anslaget Yrkesinriktad rehabilitering. Dessutom finns ytterligare ett anslag av förvaltningskaraktär, förslagsanslaget Yrkesinriktad rehabilitering: Uppdragsverksamhet. Det sistnämnda anslaget berörs inte av nu föreliggande förslag.

De ansträngda statsfinanserna innebär att alla tillgängliga resurser måste utnyttjas mer effektivt. Detta gäller inte bara åtgärdsmedel utan också förvaltningsresurserna.

Organisatoriskt ingår i AMV dels den centrala myndigheten Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), dels länsarbetsnämnderna med arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstitutet. Allt sedan arbetsmarknadsinstitutet inrättades år 1980 har förvaltningsmedlen för dessa anvisats under ett eget anslag. För medlen till AMV har under de senaste åren skett en gradvis ökad utveckling till en större frihet för myndigheten att själv fördela förvaltningsresurserna mellan de olika organisatoriska nivåerna inom verket. Erfarenheterna av denna ordning är goda.

Regeringens bedömning är att ytterligare effektivitetsvinster kan uppnås om medlen för arbetsmarknadsinstitutet läggs samman med övriga förvaltningsmedel för AMV och därigenom mer påtagligt inlemmas i det rationaliseringsarbete som pågår inom AMV. Betydande vinster bör

kunna uppnås genom gemensamma administrativa funktioner, samlokaliseringar m.m.

Prop. 1994/95:218

Regeringens förslag är därför att medlen för AMV:s samtliga förvaltningskostnader anvisas under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och att riksdagen med ändring av sitt beslut med anledning av förslag i 1995 års budgetproposition (prop. 1994/95:100 bil. 11, bet. 1994/95:AU12, rskr. 1994/95:227) bör anvisa medlen för den yrkesinriktade rehabiliteringen för budgetåret 1995/96, dvs. 1 159 484 000 kr, i stället under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Eventuellt anslagssparande eller anslagskredit vid utgången av innevarande budgetår på det nuvarande ramanslaget Yrkesinriktad rehabilitering bör fr.o.m. budgetåret 1995/96 få avse verksamhet under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

För att säkerställa kvaliteten och omfattningen på den yrkesinriktade rehabiliteringen beräknar regeringen dock att minst 1 044 000 000 kr skall användas för verksamheten vid arbetsmarknadsinstituterna samt metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Detta förslag innebär också att regeringen föreslår att riksdagen upphäver sina beslut (prop. 1994/95:100 bil.11, bet. 1994/95:AU11 och 12, rskr. 1994/95:233 och 227) om möjligheterna att utnyttja medel mellan de ifrågavarande anslagen.

För anslagen Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och Yrkesinriktad rehabilitering har i 1995 års budgetproposition redovisats besparingskrav t.o.m. år 1998. Dessa besparingskrav bör vara oförändrade. Det innebär för budgetåret 1995/96 ett sammantaget besparingskrav på 118,5 miljoner kronor och att det sammanslagna anslaget skall ha justerats ned med totalt 410 miljoner kronor budgetåret 1998. Fördelningen från budgetpropositionen av besparingarna på de två verksamhetsgrenarna skall dock kvarstå. Som där anmäls avser regeringen att i nästa års budgetproposition återkomma om besparingskravet för budgetåren 1997 och 1998 såvitt avser den ursprungliga besparingen för den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader bör således ökas med det belopp som har beräknats för den yrkesinriktade rehabiliteringen. Anslagsbeloppet bör emellertid också justeras med hänsyn till vissa andra förslag som strax kommer att redovisas. Regeringen återkommer i det följande till den slutliga medelsberäkningen för anslaget.

Ökade resurser för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen

Regeringens förslag: Tillsynen av arbetslöshetskassorna byggs ut. Tillsynen föreslås helt finansieras genom att motsvarande 1 % av vad arbetslöshetskassorna erlägger i finansieringsavgift går till tillsynen av kassorna fr.o.m. den 1 juli 1995.

Skälen för regeringens förslag: Arbetslöshetsförsäkringen administreras av för närvarande 40 arbetslöshetskassor. Arbetslöshetskassorna är privaträttsliga ekonomiska föreningar som givits myndighetsutövning som innebär att de beslutar i frågor som avser statsbidrag till arbetslöshetsersättning för sina medlemmar. AMS är tillsynsmyndighet över arbetslöshetskassorna. Tillsynen omfattar dels information och utbildning för att förebygga fel och brister i verksamheten, dels granskning av verksamheten, bl.a. genom besök på kassorna. Granskningen innefattar kontroll av regeltillämpning, administrativa system och rutiner m.m. samt granskning av enskilda ersättningsärenden. Granskningen kan leda till beslut om återbetalning av statsbidrag, föreläggande om ändring av rutiner m.m.

AMS prövar också arbetslöshetskassornas ansökningar om statsbidrag samt betalar ut bidraget, beräknar och fakturerar kassornas finansierings- och utjämningsavgifter samt beräknar och betalar ut utjämningsbidrag.

Arbetslöshetskassorna har på senare år i ökande utsträckning decentraliserat sin verksamhet, vilket medfört att verksamheten nu bedrivs på ett stort antal arbetsställen, vilka alla kan bli föremål för tillsyn. Under senare år har dessutom antalet ärenden, liksom de belopp som utbetalas, ökat kraftigt. År 1994 var antalet ersättningstagare ca 850 000 mot 260 000 år 1990. År 1994 utbetalades ca 36,3 miljarder kronor i dagpenning till kassamedlemmar jämfört med 6,5 miljarder kronor fyra år tidigare.

Det ökande antalet arbetsställen, det ökande antalet ärenden och de mycket stora belopp som utbetalas, gör att såväl omfattningen på tillsynsverksamheten som behovet av tillsyn ökat kraftigt. Den ökade belastningen och fler nyanställda handläggare på kassorna gör att riskerna för att fel uppkommer i handläggningen har ökat. AMS granskare har under de senaste åren också noterat att antalet felaktiga utbetalningar tenderat att öka.

Ett väsentligt syfte med tillsynsverksamheten är att verka för en likformig och rättvis tillämpning av bestämmelserna. Med det stora antal personer som för närvarande handlägger och fattar beslut i ärenden om arbetslöshetsersättning kan misstag uppstå. Risk finns att likartade fall bedöms olika av skilda handläggare och av olika kassor.

AMS disponerar drygt sex årsarbetskrafter för tillsynsverksamheten. Antalet har i huvudsak varit konstant under de senaste tjugo åren trots de ökade arbetsuppgifterna. Såväl antalet ärenden som antalet arbetsställen att granska var i slutet av 1970-talet, då resurserna dimensionerades, inte mer än en femtedel av vad de är för närvarande. Tillsynen av arbetslöshetskassorna finansieras nu inom ramen för AMV:s förvaltningsmedel. AMS har, liksom övriga statliga myndigheter, under en följd av år haft besparingskrav.

En avgiftsfinansiering av tillsynsverksamheten blir statsfinansiellt lönsam. Under de gångna åren har granskningsverksamheten lett till återbetalning av statsbidrag för felaktigt utbetalade ersättningar till belopp som har överstigit kostnaderna för granskningen.

Regeringen förslår att AMS för tillsynsverksamhet fr.o.m. nästa budgetår får använda motsvarande en procent av de finansieringsavgifter som arbetslöshetskassorna erlägger till staten. Den totala finansieringsavgiften är för närvarande ca 1,2 miljarder kronor per år. Ett belopp motsvarande en procent därav, 12 miljoner kronor, bör således gå till tillsyn av arbetslöshetskassorna.

Kostnaderna för AMS tillsynsverksamhet uppgår för närvarande till 2,3 miljoner kronor per år. Förslagets praktiska innebörd är att anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader tillförs mellanskillnaden mellan 2,3 och 12 miljoner kronor, dvs. 9,7 miljoner kronor, eller 14,5 miljoner kronor under en artonmånaders period. Regeringen kommer att överväga hur tillsynen ytterligare skall kunna effektiviseras. Förslaget innebär en ändring i 57 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring med innebörden att finansieringsavgiften också skall betala tillsynen av arbetslöshetskassornas utbetalningar av arbetslöshetsersättning. Ett förslag till lagändring i detta avseende har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet.

AMS får rätt att överklaga beslut om arbetslöshetsersättning

Regeringens förslag: AMS får rätt att överklaga arbetslöshetskassas, länsarbetsnämnds och allmän förvaltningsdomstols beslut om arbetslöshetsersättning och rätt till medlemskap i arbetslöshetskassa.

Skälen för regeringens förslag: AMS har en tillsynsfunktion när det gäller arbetslöshetskassornas och länsarbetsnämndernas hantering av arbetslöshetsersättning. Som ett led i tillsynsverksamheten föreslår regeringen att AMS får rätt att överklaga arbetslöshetskassas, länsarbetsnämnds och allmän förvaltningsdomstols beslut om arbetslöshetsersättning och rätt till medlemskap i arbetslöshetskassa.

Förslaget motiveras av att det behövs en förstärkt normgivning som gör att både ersättningstagare och utbetalare av ersättning på ett tydligt sätt inser försäkringens roll som en omställningsförsäkring inom ramen för arbetsmarknadspolitikens arbetslinje.

En överklagningsrätt behövs för att få till stånd en likformig och rättvis tillämpning av reglerna. Möjligheten att få fram vägledande domar är en förutsättning för AMS föreskrifts- och tillsynsarbete. Förslaget skall också ses i ljuset av vad som nedan föreslås i fråga om att slopa AMS som överklagningsinstans i ärenden om arbetslöshetsersättning m.m. Kostnaderna för denna verksamhet bör rymmas inom de medel som AMS föreslås få disponera för tillsynsverksamheten. Förslaget bör gälla fr.o.m den 1 oktober 1995.

Det nu redovisade förslaget innebär ändringar i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd. Förslag till lagändringar har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet. I detta sammanhang bör framhållas att det inom Justitiedepartementet för närvarande arbetas på en allmän reglering av tvåpartsprocess i allmän förvaltningsdomstol. Denna allmänna reglering kan komma att göra det nödvändigt med vissa justeringar av nu föreslagna lagändringar.

AMS upphör som överklagandeinstans i ärenden om arbetslöshetsersättning och rätt till medlemskap i arbetslöshetskassa

Regeringens förslag: AMS roll som instans för överklagande av beslut om arbetslöshetsersättning och rätt till medlemskap i arbetslöshetskassa upphör fr.o.m. den 1 oktober 1995. Besluten får fr.o.m. detta datum överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen beslutade våren 1992 att en särskild utredare skulle tillkallas för att lämna förslag till utformning och finansiering av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I utredarens uppdrag (dir. 1992:24) ingick att föreslå utformningen av en administrationsordning för en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

I utredarens betänkande Ersättning vid arbetslöshet (SOU 1993:52) föreslogs att en enhetlig ordning skulle gälla för överklagande i ersättningsärenden samt att AMS roll som instans för överklagande skulle avvecklas. Utredningsförslaget remissbehandlades men ledde inte till någon proposition i dessa delar. Frågan har nu på nytt aktualiserats.

Enligt gällande bestämmelser får den arbetslöse begära omprövning av arbetslöshetskassans eller länsarbetsnämndens beslut om han eller hon inte är nöjd. Omprövningsbeslutet kan överklagas till AMS. Styrelsens beslut i ärende angående den arbetslöses rätt till ersättning eller medlemskap i en arbetslöshetskassa får sedan i sin tur överklagas till länsrätt och därifrån till kammarrätt. Slutinstans är Försäkringsöverdomstolen.

När det gäller länsarbetsnämndens beslut om kontant arbetsmarknadsstöd gäller likaledes att dessa efter omprövning hos nämnden får överklagas till AMS. Styrelsens beslut om ersättning får sedan överklagas till länsrätt och därifrån till kammarrätt. Även här utgör Försäkringsöverdomstolen slutinstansen.

Försäkringsöverdomstolens verksamhet upphör den 1 juli 1995. Instansordningen ändras från detta datum på så sätt att Regeringsrätten, i stället för Försäkringsöverdomstolen, kommer att vara slutinstans i dessa ärenden.

Regeringen anser att det är mindre lämpligt att AMS i egenskap av tillsynsmyndighet på samma gång skall fungera som en överklagningsin-

stans för enskilda. Detta innebär att myndigheten får ikläda sig två olika roller vilka framstår som svårförenliga.

Ett ytterligare skäl som bör framhållas rör instansordningens längd. Den nuvarande ordningen innebär att arbetslöshetskassornas och länsarbetsnämndernas beslut kan överklagas till AMS. Därefter återstår för den klagande endast att vända sig till Försäkringsöverdomstolen som slutinstans. Instansordningen har nu utökats med länsrätt och kammarrätt (prop. 1992/93:215, bet. 1992/93:JuU33, rskr. 1992/93:372) och fr.o.m. den 1 juli 1995 kommer Regeringsrätten att utgöra slutinstans i dessa ärenden (prop. 1994/95:27, bet. 1994/95:JuU6, rskr. 1994/95:165). AMS har i skrivelse den 24 februari 1995 framhållit att en sådan omständlig och tidskrävande instansordning inte är rimlig. Den innebär, enligt AMS, inte en större rättssäkerhet för den enskilde och den leder till ökad tidsåtgång. Det tar längre tid för den enskilde att få besked i sitt ärende. Regeringen delar AMS uppfattning.

De senaste årens stora arbetslöshet har inneburit att antalet ärenden kraftigt ökat hos arbetslöshetskassorna och länsarbetsnämnderna. Antalet överklaganden hos AMS har också ökat och därmed handläggningstiderna samtidigt som det ställts krav på AMV att göra besparingar.

Hos AMS används i dag cirka 15 årsarbetskrafter till handläggningen av överklagade ärenden. Enligt uppgift från AMS inkom 2 375 överklaganden angående arbetslöshetsersättning under år 1994. Av dessa ärenden var 1 965 beslut av arbetslöshetskassa och resten, 453 ärenden, gällde kontant arbetsmarknadsstöd. Under år 1994 överklagades 481 ärenden till länsrätt.

Regeringens förslag att slå ihop två steg i instansordningen till ett steg innebär en rationalisering. Genom att instansordningen avkortas får den enskilde, som tidigare nämnts, snabbare ett slutligt avgörande. Dessutom upplöses AMS dubbla funktion av överklagandeinstans och tillsynsmyndighet. Förslaget bör gälla fr.o.m. den 1 oktober 1995. Äldre bestämmelser bör dock tillämpas på de ärenden som inkommit till AMS före ikraftträdandet.

Regeringens förslag innebär en viss ökad arbetsbelastning för länsrätterna genom att överklagandena går direkt dit från arbetslöshetskassa och länsarbetsnämnd.

Eftersom de flesta arbetslöshetskassorna har sitt säte i Stockholm berörs främst Länsrätten i Stockholms län. Kostnaden för de tillkommande arbetsuppgifterna hos länsrätterna uppskattas till 4,7 miljoner kronor på helårsbasis, och till 5,9 miljoner kronor för perioden oktober 1995 – december 1996. AMV:s förvaltningsanslag bör således minska med 5,9 miljoner kronor under budgetåret 1995/96. För att klara avvecklingskostnaderna hos AMS bör dock anslaget tillföras en engångsanvisning under budgetåret 1995/96 på 1,5 miljoner kronor. Regeringen kommer i vårens kompletteringsproposition under Justitiedepartementets huvudtitel att föreslå ett medelstillskott under anslaget Domstolarna m.m. på 5,9 miljoner kronor för handläggningen av ifrågavarande ersättningsärenden under budgetåret 1995/96.

Förslagen innebär ändringar i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd. Förslag till lagändringar har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet. Förslagen faller inte inom Lagrådets granskningsområde utom vad avser överklagande av beslut från arbetslöshetskassa och länsarbetsnämnd. I den delen är ändringen dock av en sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande inte är nödvändigt.

Låneramen

I 1995 års budgetproposition anmälde regeringen att den skulle återkomma till riksdagen i fråga om AMV:s låneram. I skrivelse den 15 mars 1995 har AMS redovisat sitt investeringsbehov för de närmaste åren. För budgetåret 1995/96 innebär detta att AMS har behov av lån i Riksgäldskontoret på 480 miljoner kronor. Regeringen ansluter sig till denna bedömning.

Sammanfattande medelsberäkning

Av riksdagen anvisat för budgetåret 1995/96 under anslagen

– Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	4 328 452 000 kr
– Yrkesinriktad rehabilitering	1 159 484 000 kr

Avgår

– Slopad överklagandeinstans	- 5 875 000 kr
------------------------------	----------------

Tillkommer

– Tillsynsverksamheten	14 550 000 kr
– Avvecklingskostnader för AMS som överklagandeinstans (engångsanvisning)	1 500 000 kr

Summa anslagsbehov	5 498 111 000 kr
varav för perioden juli 1995 – juni 1996	3 666 299 000 kr

Som framgår av uppställningen är medelsbehovet för budgetåret 1995/96 (18 månader) 5 498 111 000 kr. Ökningen av anslaget beror i stort sett uteslutande på att kostnaderna för den yrkesinriktade rehabiliteringen föreslås belasta förevarande anslag. Samtidigt bör motsvarande minskning ske genom att riksdagen ändrar sitt beslut att anvisa medel under anslaget Yrkesinriktad rehabilitering.

Riksdagen har beslutat (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) om medelsanvisningen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1995/96. I det följande tas upp ett antal frågor som inverkar på medelsbehovet under anslaget. Avslutningsvis lämnas under anslaget en sammanfattande bedömning av medelsbehovet. I den mån frågor inte tas upp i det följande har regeringen inga förslag som avviker från riksdagens beslut.

Ett flexibelt resursutnyttjande

Regeringens förslag: Medlen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder får disponeras med stor flexibilitet. Regeringen anger vilka resultat man förväntar sig av de insatta medlen. Bland annat skall anges hur många personer i genomsnitt per månad som skall kunna ges en arbetsmarknadspolitisk åtgärd för de tilldelade medlen.

Skälen för regeringens förslag: Den övergripande inriktningen om vilka grupper som skall prioriteras, vilken typ av åtgärder, sysselsättningsskapande, kompetensutvecklande eller rörlighetsfrämjande, som främst skall användas m.m., skall anges av riksdag och regering. Regeringen skall klart ange vilka resultat man förväntar sig av de insatta medlen. Den del av mål- och resultatstyrningen som ankommer på regering och riksdag, dvs. målangivelser, resultatkrav m.m., skall utvecklas vidare.

De riktlinjer som angavs för AMV:s verksamhet i 1995 års budgetproposition ligger, som tidigare nämnts, fast. Dessa är följande

- utnyttja platsförmedlingens möjligheter till fullo,
- de långtidsarbetslösa och de utsatta grupperna skall prioriteras, rundgången skall brytas,
- mobilisera de arbetslösa genom kompetensuppbyggnad och ökade krav på aktivt arbetssökande,
- medelsanvändningen skall effektiviseras, och
- öka jämställdheten på arbetsmarknaden.

Innan andra åtgärder vidtas skall AMV till fullo utnyttja den reguljära arbetsmarknadens och platsförmedlingens möjligheter. När det gäller åtgärderna skall främst långtidsarbetslösa och andra utsatta grupper på arbetsmarknaden komma i fråga. I regleringsbrevet till AMV kommer ett antal konkreta verksamhetsmål att anges och angivandet av uppföljningsbara kvantifierade krav skall öka. Det gäller främst mål som berör de långtidsarbetslösa.

Den omläggning av budgetprocessen mot rambudgetering och målstyrning som inletts sedan några år tillbaka har som mål att resurserna skall utnyttjas effektivare. Hur bra vi skall lyckas med att genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bestäms av att rätt åtgärd sätts in i det rådande läget. Förutsättningarna för detta varierar starkt i de olika delarna av landet. Det ankommer på AMS att genom riktlinjer till de regionala och lokala arbetsmarknadsmyndigheterna se till att åtgärderna får den inriktning och den omfattning som statsmakterna angivit. På den lokala nivån innebär detta att varje arbetsförmedling eller arbetsmarknadsinstitut inom ramen för tilldelade medel får avgöra vilken åtgärd som är bäst för den enskilde arbetssökanden. Mot bakgrund av ovanstående avser regeringen att uppdra åt AMS, som ansvarig myndighet, att se till att fördelningen på lokal nivå sker på ett så effektivt sätt som möjligt så att de av statsmakterna uppställda målen och resultaten uppnås.

Regeringen återkommer strax till frågan om omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och på medlen för dessa.

Denna ordning ger myndigheterna en betydande frihet. Det för med sig ett förstärkt krav på återrapportering och uppföljning av i vilken mån de uppställda målen har uppnåtts. Redan nu får regeringen en betydande mängd information från AMS om verksamheten i form av månadsstatistik, kvartalsrapporter m.m. Redovisningen är av skiftande kvalitet och måste förbättras. Regelbundna uttömmande analyser av resultaten och utvecklingen skall i högre grad lämnas. Den ekonomiska uppföljningen i form av kostnader för olika åtgärder måste också utvecklas och förbättras. Inom Arbetsmarknadsdepartementet pågår tillsammans med AMS ett arbete med att förbättra såväl mål- och kravangivelser som resultatredovisning.

Ett väsentligt inslag i denna utveckling av målstyrningsprocessen för AMV är också en förenkling av regelverket och sloandet av endast marginella åtgärder. Ett första steg togs i 1995 års budgetproposition. Ytterligare förändringar kommer strax att föreslås.

Omfattningen budgetåret 1995/96

Regeringens bedömning: För de medel som disponeras för arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall minst 240 000 personer kunna sysselsättas i genomsnitt per månad i sådana åtgärder.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen har inledningsvis redovisat utvecklingen på arbetsmarknaden och de prioriteringar som nu måste göras för att dels ge arbetsmarknadspolitiken en mer tillväxtfrämjande inriktning, dels motverka långtidsarbetslöshet och förbättra arbetsmarknadens funktionsätt.

I 1995 års budgetproposition förslags att anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle omfatta i genomsnitt 178 450 personer i åtgärder per månad exkl. datortekverksamheten till en kostnad av 34,0 miljarder kronor. Åtgärdena skall främst riktas till de utsatta grupperna så att utslagning från arbetsmarknaden förhindras. Av de personer som sysselsätts i åtgärder skall därför en väsentlig del vara långtidsarbetslösa.

Alla arbetsmarknadspolitiska åtgärder bekostas inte över anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Arbetslivsutveckling (ALU) finansieras över anslaget för bidrag till arbetslöshetsersättning m.m. I 1995 års budgetproposition föreslogs att antalet personer i ALU skulle uppgå till 10 000 vid utgången av budgetåret 1995/96. I det nuvarande läget på arbetsmarknaden är ALU en verkningsfull åtgärd som skapar sysselsättning. Även under nästa budgetår bör därför ALU-verksamheten hållas på en relativt hög nivå. ALU-verksamheten bör därtill få en allmän inriktning, så att den kan användas inom alla sektorer. Det är dock viktigt att åtgärden inte skapar undanträngningseffekter mot ordinarie arbetsmarknad eller snedvrider konkurrensen. Projekten bör heller inte utformas så att de skapar inlåsnings effekter. Åtgärden skall inriktas mot de grupper som riskerar att slås ut från arbetsmarknaden. Regeringens förslag är att antalet ALU-platser bör uppgå till 30 000 i genomsnitt per månad under nästa budgetår. Beroende på situationen på arbetsmarknaden och för de äldre arbetslösa så skall emellertid AMS ha möjlighet att utöka volymen på ALU om läget så kräver.

Två andra åtgärder som inte huvudsakligen finansieras över anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder är Datortek och utbildningsvikariat. Deltagare i Datortek föreslås få en ersättning som lämnas enligt samma principer som i stort gäller för deltagare i ALU. Vid utbildningsvikariat får arbetsgivaren, utom vad gäller småföretag som regeringen strax återkommer till, göra avdrag på arbetsgivaravgifterna. Omfattningen på Datortek bör vara i genomsnitt 20 000 personer per månad och på utbildningsvikariat 20 000 personer per månad. Mot bakgrund av vad som strax kommer att föreslås när det gäller Datortek och ALU beräknar regeringen nu behovet av antalet sysselsatta i åtgärder under anslaget till 170 000 i genomsnitt per månad för en kostnad av 34,4 miljarder kronor.

Sammantaget innebär detta således att ca 240 000 personer skall få sysselsättning i genomsnitt per månad, genom konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder under nästa budgetår. Till detta skall läggas den sysselsättningseffekt de föreslagna investeringsprogrammen för allergisanering och bostäder samt de särskilda medlen för regionalpolitisk satsning beräknas ge.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att disponera ytterligare medel under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingen under budgetåret 1995/96 utöver vad riksdagen har beslutat (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233).

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslog i 1995 års budgetproposition att högst 700 miljoner kronor av anslaget skulle få användas för tillfälliga personalförstärkningar, varav 500 miljoner kronor under perioden juli 1995 – juni 1996. Riksdagen har beslutat (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) i enlighet med regeringens förslag. Vid fördelningen av dessa medel till länen skall AMS särskilt uppmärksamma behovet av att förstärka förmedlingskontor i invandrartäta områden. Regeringen återkommer strax till detta.

Sedan ett antal år har AMV haft möjlighet att använda en viss del av åtgärdsmedlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tillfälliga personalförstärkningar. Att denna möjlighet inte har givits under det ordinarie förvaltningsanslaget motiveras av att förstärkningen skall ses som tillfällig och beroende av omfattningen av de konjunkturberoende åtgärderna. I och med att krav ställts på en förbättrad matchning och rörlighet på arbetsmarknaden har möjligheten att använda medel för tillfälliga personalförstärkningar successivt utökats. På så sätt har också den utökade åtgärdshanteringen ej behövt påverka omfattningen av platsförmedlingsverksamheten.

Regeringen gör bedömningen att platsförmedlingsverksamheten måste hållas på en fortsatt hög nivå så att lediga platser snabbt kan tillsättas. Regeringen bör därför bemyndigas att kunna utöka AMV:s möjlighet att använda medel för tillfällig personalförstärkning utöver vad riksdagen har beslutat.

Åtgärder vid utförsäkring

Regeringens förslag: Arbetsförmedlingen – i stället för den arbetssökande – skall avgöra vilken åtgärdsplacering som är mest lämplig för den som hotas av utförsäkring.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande förordningar kan den som riskerar utförsäkring från ersättningen enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring begära att arbetsförmedlingen anvisar denne ett beredskapsarbete, en ALU-plats eller en arbetsmarknadsutbildning, om

det inte finns särskilda skäl mot det. Det innebär att den arbetslöse själv har rätt att bestämma att han eller hon skall få en s.k. utförsäkringsåtgärd, så länge arbetsförmedlingen har medel för åtgärden och en tillgänglig åtgärdsplats. Därtill begränsar det arbetsförmedlingens frihet att sätta in den åtgärd som förmedlaren anser är mest lämplig för personen.

Regeringen föreslår att en utförsäkringsshotad inte själv skall kunna få välja vilken åtgärd han eller hon skall få för att återkvalificera sig till ersättning. Arbetsförmedlingen skall i stället bevilja den åtgärd som förmedlaren finner mest lämplig i varje enskilt fall. Förslaget innebär samtidigt en inskränkning av den utförsäkrades rätt att välja åtgärd och ett förtydligande av kontraktet mellan den arbetslöse och samhället.

En praktikåtgärd – arbetsplatsintroduktion

Regeringens förslag: En ny åtgärd – arbetsplatsintroduktion – införs som ersätter invandrarpraktik, akademikerpraktik, vidgad arbetsprövning, arbetsprövning inom Ami och praktikdelen inom ungdomsintroduktion.

Den som anordnar arbetsplatsintroduktion skall, efter överenskommelse med arbetsförmedlingen, betala ett bidrag som en delfinansiering av åtgärden (finansieringsbidrag). Finansieringsbidraget skall vara 1 000 kr i månaden för varje deltagare i arbetsplatsintroduktion. Från finansieringsbidraget bör undantas äldre, invandrare, arbetshandikappade samt de som deltar i kortare praktikperioder i vägledningssyfte.

Skälen för regeringens förslag: För närvarande finns flera olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är arbetsplatsförlagd praktik: invandrarpraktik, akademikerpraktik, arbetsprövning inom Ami, vidgad arbetsprövning och praktikdelen inom ungdomsintroduktion. Gemensamt för dessa åtgärder är att arbetslösa får möjlighet att för en period praktisera på en arbetsplats och att de får utbildningsbidrag under tiden.

Dessa praktikåtgärder bör ersättas av en ny praktikåtgärd, arbetsplatsintroduktion. Denna nya praktikåtgärd skall i princip kunna användas för alla som är anmälda som arbetslösa sökande hos arbetsförmedlingen och som förmedlingen bedömer vara i behov av praktik. Innehållet liksom längden på praktiken skall bestämmas av förmedlingen utifrån vad som bedöms vara den enskilde arbetssökandes behov. Praktikperioden bör kunna vara upp till sex månader. För unga handikappade bör en längre tid än sex månader kunna medges.

Som nyss nämnts skall arbetsplatsintroduktionens ersätta praktikdelen inom ungdomsintroduktionen. För närvarande gäller för ungdomsintroduktionen att åtgärden endast får beviljas om den följs av en anställning som varar minst sex månader. Motsvarande bör gälla för arbetsplatsintro-

duktionen i fråga om ungdomar i åldern 20 – 24 år, utom vad gäller praktik hos kommuner och ideella organisationer. Vid praktik hos dessa bör något krav på efterföljande anställning inte uppställas.

Arbetsgivare som ordnar arbetsplatsintroduktion bör åta sig en delfinansiering av åtgärden. I en överenskommelse med arbetsförmedlingen åtar sig anordnaren att betala ett finansieringsbidrag om 1 000 kr i månaden för varje deltagare som anordnaren tar emot. Från finansieringsbidraget bör undantas äldre, invandrare, arbetshandikappade samt de som deltar i praktikperioder i vägledningssyfte.

Vid deltagande i arbetsplatsintroduktion bör deltagarna få utbildningsbidrag enligt de bestämmelser som gäller för detta. Samma försäkringsvillkor bör gälla som för övriga som får utbildningsbidrag. Det bör ankomma på regeringen att besluta om den närmare utformningen på arbetsplatsintroduktionen.

Arbetsplatsintroduktionen skall huvudsakligen avse praktik. För utomnordiska invandrare bör den emellertid få kombineras med annan svenskundervisning än svenska för invandrare (sfi) med bibehållet utbildningsbidrag om utbildningen bedöms vara av avgörande betydelse för att de skall få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Arbetsplatsintroduktionen bör även vara möjlig att få på deltid under den period som kommunen står för svenskundervisningen.

Nuvarande invandrarpraktik riktar sig enbart till utländska medborgare som varit bosatta i Sverige kortare tid än fem år. Arbetsplatsintroduktionen bör inte innehålla någon sådan begränsning. Praktikåtgärden bedöms ändå vara särskilt viktig för relativt nyanlända invandrare som genom praktiken kan skaffa sig erfarenhet inom sitt yrkesområde och därmed öka möjligheten till reguljärt arbete. Det är angeläget att åtgärden för denna grupp får minst motvarandes omfattning som beräknades för invandrarpraktiken.

Arbetsplatsintroduktion bör också vara ett instrument för arbetsförmedlingen att följa upp huruvida den arbetslöse är beredd och kan ta arbete. Möjligheten att anvisa arbetslösa till korta perioder av praktik ökar tydligheten i de krav på aktivt arbetssökande, som är förknippade med rätten att få arbetslöshetsersättning. Den som avvisar ett erbjudande om en lämplig arbetsplatsintroduktion utan godtagbart skäl eller som lämnar en introduktionsplats utan giltig anledning skall avstängas från arbetslöshetsersättning enligt de regler som gäller för avstängning.

Regeringen föreslår att detta skall komma till uttryck genom en ändring i reglerna om avstängning från arbetslöshetsersättning. I 31 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och 28 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd föreskrivs att avstängningsbestämmelserna, som i dessa lagar bl.a. innebär att den som avvisat erbjudet lämpligt arbete kan avstängas från ersättning, också får tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering. Bestämmelserna skall då emellertid bara tillämpas om det är skäligt.

Dessa bestämmelser bör utvidgas till att gälla alla arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till utbildningsbidrag. Regeringen

föreslår även att skälighetsbegreppet bör utgå. Precis som när det gäller arbete skall således, utan skälighetsprövning, den som bl.a. avvisat ett erbjudande om en lämplig sådan arbetsmarknadspolitisk åtgärd kunna avstängas från rätt till ersättning.

Förslagen föranleder ändringar i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

Personer som anvisats till arbetsplatsintroduktionen skall inte anses som arbetstagare när de deltar i verksamheten utom såvitt gäller arbetsmiljölagen. I klargörande syfte bör detta slås fast i en särskild lag om arbetsplatsintroduktion. Lagen bör gälla under budgetåret 1995/96. Genom lagen bör riksdagen också upphäva lagen (1994:1835) om praktik för ungdomar i ungdomsintroduktion samt sitt redan fattade beslut (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) om en lag om invandrarpraktik. Lagförslag har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet.

Förslaget till lag om arbetsplatsintroduktion faller inom Lagrådets granskningsområde. Förslaget överensstämmer i huvudsak med de nuvarande lagarna för de aktuella praktikåtgärderna. Det får därför sägas vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande inte erfordras.

Ändrade regler för starthjälp

Regeringens förslag: Villkoren för att få starthjälp bör ändras till att avse anställningar som beräknas vara minst sex månader. Samtidigt bör nivån på starthjälpen sänkas till 10 000 kr.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 januari 1995 infördes en start-hjälp på 15 000 kr till arbetslösa som flyttar till annan ort för att ta ett arbete. Hittills har dock få personer fått denna starthjälp. Skälet är framförallt villkoret att den anställning som tillträds inte får beräknas vara kortare än tolv månader.

Många anställningar inleds nu med en provanställning på sex månader. Personer som tar dessa anställningar kan inte få starthjälp, trots att dessa anställningar många gånger är just de fasta anställningar som bör gynnas. Villkoren för att kunna få starthjälp bör därför ändras till att avse anställningar som beräknas vara minst sex månader. Starthjälp bör bara få lämnas en gång per person under en tvåårsperiod.

Samtidigt som kravet på anställningstid minskar bör nivån sänkas med 5 000 kr till 10 000 kr. Detta bör minska medelsbehovet för starthjälp under budgetåret 1995/96 med ca 125 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Ett stöd till pendling införs för arbetslösa som tar ett arbete som medför långa pendlingsresor. Stödet lämnas i längst sex månader antingen med ett schablonbelopp till dagliga resor eller när dagspendling är omöjligt, med fria hemresor två gånger i månaden.

Skälen för regeringens förslag: I en konjunkturuppgång finns risken för att rekryteringsproblem uppstår i vissa regioner och inom vissa yrkesgrupper. Ett ekonomiskt stöd kan underlätta den önskvärda rörligheten, då en person som varit arbetslös en tid ofta har små möjligheter att täcka de extra kostnader en längre pendling medför. Detta underlättar även för arbetsförmedlingen att ställa krav på de arbetslösa att ta de lediga arbeten som erbjuds.

För en arbetslös som flyttar för att ta en ledig plats finns möjlighet att få starthjälp. Ofta är dock en definitiv flyttning inte möjlig med kort varsel, med tanke på familj och med förvärvsarbetande make/maka. Pendling på dag- eller veckobasis kan då vara en lösning.

Regeringen föreslår därför att ett stöd för dag- och veckopendling införs. Pendlingsstödet lämnas till en arbetslös som tar en anställning på en ort dit restiden överstiger 1,5 timme i vardera riktningen. Stödet bör schabloniseras för att inte bli administrativt betungande och lämnas i längst sex månader med 1 200 kr i månaden. Om avståndet mellan hemorten och anställningsorten är för långt för dagspendling bör stödet kunna lämnas i form av fria hemresor två gånger i månaden. Pendlingsstöd bör för varje beviljad få lämnas för högst en sexmånadersperiod under två år. Villkoren för att få pendlingsstöd bör i övrigt vara desamma som för starthjälp.

Kostnaden för budgetåret 1995/96 beräknas till 177 miljoner kronor (18 månader) och bör finansieras inom ramen för anslaget.

Utbildningsvikariat för småföretag

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att vid tillfälle som regeringen bestämmer införa ett bidrag till utbildningsvikariat för småföretag med följande innebörd.

Företag som har högst fyra anställda och som låter anställd personal delta i utbildning och samtidigt anställer arbetslösa anvisade från arbetsförmedlingen som vikarier på heltid skall kunna beviljas ett bidrag om 500 kr per dag samt högst 75 kr per timme för utbildningskostnader, dock högst 40 000 kr per person.

Skälen för regeringens förslag: Utbildningsvikariatet är en smidig åtgärd som visat sig vara mycket effektiv för att höja kompetensen hos anställda. I 1995 års budgetproposition har regeringen föreslagit att arbetsgivaren får göra ett avdrag på arbetsgivareavgiften med 500 kr per heldag för vikarie som anvisas från arbetsförmedlingen. Regeringen anser att det är angeläget att alla på arbetsmarknaden ges möjligheter att delta i kompetenshöjande åtgärder.

Utbildningsvikariatet har dessvärre inte kunnat utnyttjas av små-företag eftersom dessa ofta har alltför låga arbetsgivareavgifter för att kunna utnyttja avdragsmöjligheten fullt ut. Då det inom småföretagen bedöms finnas en stor utvecklingspotential som kan generera fler anställningstillfällen i framtiden bör ett nytt utbildningsvikariat för småföretag med högst fyra anställda införas som innebär att arbetsgivaren beviljas ett bidrag om 500 kr per dag som en arbetslös anvisas från arbetsförmedlingen samt högst 75 kr per timme för utbildningskostnader, dock högst 40 000 kr för varje person som utbildas.

Frågan om införandet av denna form av utbildningsvikariat är emellertid helt avhängig den ansökan som regeringen i slutet av april i år kommer att lämna till EG-kommissionen om medel för åtgärder inom Europeiska socialfondens målområde 4. Bidraget bör inte införas förrän EG-kommissionen har behandlat Sveriges ansökan.

Regeringen bör emellertid redan nu inhämta riksdagens bemyndigande att införa nu ifrågasvarande bidrag till utbildningsvikariat för småföretag när EG-kommissionens ställningstagande till Sveriges ansökan om medel från socialfonden blir klart.

Personalförstärkning av arbetsförmedlingen i invandratömråden

Regeringens bedömning: Av de medel som tidigare har beslutats få disponeras för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingen bör en stor andel användas för personal i invandratömråden.

Skälen för regeringens bedömning: I framförallt storstadsområdena syns vissa av de extremt negativa tendenserna vad gäller utomnordiska medborgares bristande deltagande i arbetslivet tydligare än på andra håll. I storstadsområdena bor drygt hälften av alla utomnordiska medborgare i Sverige. En allt starkare koncentration till vissa stadsdelar och förortsområden har skett successivt under de senaste decennierna. De utomnordiska medborgarnas svaga arbetsmarknadsanknytning och överrepresentation bland socialbidragstagare drabbar dessa bostadsområden särskilt hårt.

I genomsnitt var under år 1994 cirka 50 000 utomnordiska medborgare anmälda som arbetssökande utan arbete på landets arbetsförmedlingar av

en population i åldern 16 – 64 år på 245 000 personer. Antalet är det högsta hittills. Dessutom var 20 000 sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enligt AMS kommer ytterligare en ökning troligen att ske under år 1995. Den kraftiga ökningen av utomnordiska arbetssökande leder till en ökning av personer som är aktuella för vägledning, platsförmedling och olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder samtidigt som det är angeläget att ta tillvara den kompetens och i många fall höga utbildningsnivå som invandrare besitter.

Mot bakgrund av detta bör en förstärkning ske av arbetsförmedlingen i invandratäta områden. Av medlen som tidigare beslutats för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingen för budgetåret 1995/96 bör AMS i sin fördelning till länen avsätta en betydligt större andel än hittills för personalinsatser i dessa områden.

Personalförstärkningarna bör fördelas på arbetsförmedlingskontor i områden med stor koncentration av invandrare. I första hand bör förstärkningar ske i de invandratäta storstadsområdena.

Informationsinsatser för invandrare

Regeringens förslag: Högst 5 miljoner kronor under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får disponeras för informationsinsatser som skall underlätta inträdet på arbetsmarknaden för flyktingar och invandrare.

Skälen för regeringens förslag: För att bryta motståndet hos arbetsgivare att anställa utomnordiska invandrare och flyktingar och därigenom underlätta dessas inträde på den svenska arbetsmarknaden, bör arbetsförmedlingen aktivt sprida information. Framförallt behöver små- och medelstora företag få del av informationsinsatserna eftersom det är där många arbetstillfällen förväntas kunna tillkomma. Mot denna bakgrund förslår regeringen att av medlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder under budgetåret 1995/96 får användas högst 5 miljoner kronor för informationsinsatser i nu nämnt avseende.

Kommunernas ansvar för ungdomar upp till 20 år

En promemoria (Ds 1995:12) Kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år har tagits fram av en arbetsgrupp inom Arbetsmarknadsdepartementet. I arbetsgruppen har representanter från Social-, Finans-, Utbildnings- och Civildepartementen deltagit liksom representanter från Svenska Kommunförbundet. Synpunkter på promemorian har hämtats in vid ett av Arbetsmarknadsdepartementet anordnat remissmöte den 14 mars 1995. Vid detta deltog företrädare för berörda myndigheter, ett antal kommuner samt parterna på arbetsmarknaden m.fl. En förteckning över

de remissinstanser som lämnat skriftliga synpunkter finns i bilaga 1. De skriftliga synpunkterna finns tillgängliga i Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A95/2278/A). Promemorior har dessutom sänts ut för kännedom till samtliga kommuner.

Prop. 1994/95:218

Regeringens förslag: Kommunerna ges i lag möjlighet att genom överenskommelser med staten ta ett samlat ansvar för arbetslösa ungdomar fram till den 30 juni det år de fyller 20 år.

Verksamheten bör syfta till att förbereda ungdomarna för inträde på den reguljära arbetsmarknaden eller till plats i reguljär utbildning. Kommunerna bör kunna anpassa verksamheten till lokala förhållanden och bör samarbeta med det lokala näringslivet.

Kommunerna har rätt till ersättning från staten för verksamhet med de ungdomar som trots att de har varit aktivt arbetssökande saknar arbete. Denna ersättning skall även omfatta ersättningen till ungdomarna. Kommunerna skall ha stor frihet i hur medlen skall användas. Vill kommunerna använda sig av arbetsförmedlingens tjänster kan hänsyn tas till detta i överenskommelsen. Hur stor ersättningen till ungdomarna skall vara avgörs av kommunen.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag utom beträffande ersättningen till ungdomarna. Arbetsgruppen föreslog att ersättning endast skall lämnas till ungdomar som fullföljt treårig gymnasieutbildning, att den skall ha en enhetlig nivå och utbetalas av staten.

Synpunkter vid remissmötet: De som deltog i remissmötet var i stort sett positiva till förslaget. Det tillstyrktes av *Socialstyrelsen*, *Länsstyrelsen i Älvsborg län*, *Skellefteå och Södertälje kommuner*, *Företagarnas riksorganisation*. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* avstyrkte dock helt förslaget med hänvisning till att ungdomar under 20 år inte skall särbehandlas och ha sämre rättigheter än andra myndiga personer vad beträffar arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Storstadskommunerna, *Stockholm*, *Göteborg* och *Malmö* såg många problem förknippade med reformen. Göteborg och Malmö kommuner tyckte att resurserna kan användas mer effektivt utan att ansvaret förändras. *Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)* ansåg liksom Malmö kommun att ansvaret för ungdomar med treårigt gymnasium skall ligga hos arbetsförmedlingen.

Skälen för regeringens förslag: För närvarande har varje kommun ansvar för att erbjuda alla ungdomar bosatta i kommunen en treårig gymnasieutbildning som påbörjas senast det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Ungdomarna har dock rätt att också vända sig till arbetsmarknadsmyndigheterna. Ungdomar som deltagit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har varit ekonomiskt gynnade i förhållande till dem som i stället valt utbildning. Stat och kommun har på så sätt gett

motsatta signaler till ungdomarna. Med ett samlat ansvar för ungdomarna under de år de skall välja levnadsbana får kommunerna större möjligheter att tillsammans med ungdomarna utforma åtgärder som skall leda till arbete på den reguljära arbetsmarknaden eller en lämplig vidareutbildning.

En utgångspunkt för att föra över ansvaret för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar från staten till kommunerna är det tydliga ansvar som kommunerna tar för att ge de ungdomar som saknar en treårig gymnasieutbildning en sådan utbildning. Eftersom arbetslösa ungdomar, som inte genomgått ett tredje gymnasieår i dagsläget kan vända sig till arbetsmarknadsmyndigheterna och få del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder under förutsättning att de fyllt 18 år, stimuleras de inte till de studier som på sikt ger dem bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår därför att kommunerna i lag ges möjlighet att genom överenskommelser med staten ta ett samlat ansvar för arbetslösa ungdomar fram till den 30 juni det år de fyller 20 år. På det regionala planet bör det vara länsarbetsnämnden som i detta avseende företräder staten.

Förslaget föranleder att en lag om kommunernas ansvar för ungdomar upp till 20 år upprättas. Lagen bör gälla fr.o.m. den 1 oktober 1995. Förslaget föranleder vidare en ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd med innebörden att ersättning lämnas tidigast den 1 juli det år den unge fyller 20 år. Förslagen bör gälla fr.o.m. den 1 oktober 1995. Lagförslag har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet. Lagförslagets 3 § i den förstnämnda lagen faller inom Lagrådets granskningsområde. Bestämmelsen överstämmer med vad som för närvarande gäller för ungdomar som fullgör sådan praktik som ingår i ungdomsintroduktionen. Den får därför sägas vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets rörande inte erfordras.

Verksamhetens innehåll

Kommunerna skall ha stor frihet när de utformar verksamheten förutsatt att den syftar till att förbereda ungdomarna för inträde på den reguljära arbetsmarknaden eller till en plats i reguljär utbildning. Det bör alltså inte finnas hinder för utbildningsinslag i verksamheten om kommunen finner att detta är vad en arbetslös person behöver för att kunna komma in på arbetsmarknaden eller i en reguljär utbildning. Åtgärden skall dock inte ersätta normalt deltagande i utbildning. Kommunerna bör kunna anpassa verksamheten till lokala förhållanden och bör samarbeta med det lokala näringslivet. En del remissinstanser har uppfattat att kommunernas ansvar för ungdomar upp till 20 år innebär att ungdomarna skall beredas arbete i kommunen. Det bör därför strykas under att det är i första hand i nära samarbete med näringslivet som det kommunala ansvaret skall utformas. Det är i näringslivet som tillväxten och de nya arbetstillfällena förväntas komma och det är naturligt att stat, kommun och näringsliv samverkar för att ge de unga en start i arbetslivet.

Överenskommelsen mellan stat och kommun

Länsarbetsnämnden skall ta initiativ till överläggningar med kommunerna i länet för att få till stånd avtal om kommunernas ansvar för ungdomarna i respektive kommun.

En överenskommelse mellan stat och kommun skall innebära att stat och kommun avtalar om hur man skall fördela ansvaret mellan sig för arbetslösa ungdomar till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Svenska Kommunförbundet anser inte att det bör tillskapas någon ramöverenskommelse med Kommunförbundet, som föreslås i promemorian. Ett sådant dokument, kan enligt Kommunförbundet, uppfattas vara i gråzonen mellan lag och avtal. Regeringen har förståelse för förbundets synpunkter men anser dock att det bör ankomma på AMS att ange riktlinjer för hur en överenskommelse skall kunna se ut men att utgångspunkten skall vara att länsarbetsnämnderna och kommunerna skall ha stor frihet i sitt tillvägagångssätt.

Det stora flertalet kommuner som med framgång utvecklat insatser för arbetslösa ungdomar har gjort det i nära samarbete med kommunens sysselsättningshandläggare, arbetsförmedling och socialförvaltning. Dessa besitter olika slag av kompetens som samlat ger förutsättningar för ett framgångsrikt arbete med dessa ungdomar. I överenskommelserna mellan staten och resp. kommun skall framgå i vilken utsträckning kommunen vill använda sig av den lokala arbetsförmedlingen beträffande statliga åtgärder. Hänsyn skall då tas till detta vid upprättandet av överenskommelsen mellan länsarbetsnämnden och kommunen. Arbetsförmedlingen skall dock även i fortsättningen utan ersättning kunna biträda kommunerna i kommunala sysselsättningsprojekt på en övergripande nivå.

Ersättningen

Regeringen föreslår att ersättningen till kommunerna beräknas utifrån det antal ungdomar som trots att de aktivt har sökt arbete ändå är arbetslösa. Riktmärket skall vara att en arbetslös ungdom, som varit aktivt arbetssökande, senast inom 100 dagar skall få en åtgärd inom den kommunala verksamheten. I överenskommelsen skall länsarbetsnämnden och kommunen utifrån den regionala arbetsmarknadens förutsättningar bestämma hur lång tid som den unge skall ha varit aktivt arbetssökande. Ersättningen skall endast omfatta de ungdomar som deltar i den kommunala verksamheten.

Medlen för kommunernas utvidgade insatser föreslås fördelas av länsarbetsnämnden till kommunen efter det avtal som träffas. I överenskommelsen skall bestämmas i vilken mån kommunen vill använda arbetsförmedlingen och hur detta skall påverka ersättningen. Det bör ankomma på respektive kommun att bestämma storleken på ersättningen till de ung-

domar som deltar i verksamheten. Länsarbetsnämnden skall vidare avtala med kommunen om hur många ungdomar som skall omfattas av avtalet. Även inriktningen på sektorer bör anges. Förutsättningarna för avtal är att kommunens verksamhet skall syfta till att aktivera arbetslösa ungdomar på sådant sätt att de förbereds för inträde på den reguljära arbetsmarknaden inom i första hand näringslivet. Ersättningen till ungdomarna bör således vara en kommunal angelägenhet. I motsats till arbetsgruppens förslag föreslår regeringen att ersättning inte bara skall avse ungdomar som fullföljt treårigt gymnasium. Kommunerna skall i stället själva kunna besluta om hur de vill fördela medlen till ungdomarna. Ersättningen får dock inte sättas så hög att den avhåller den unge från att söka arbete eller lämplig utbildning. En fråga kan vara om ungdomarna för att ha rätt till ersättning när de deltar i verksamheten skall hålla kontakt med arbetsförmedlingen. Länsarbetsnämnden och kommunen skall komma överens om detta. Ersättningen bör även inbegripa erforderliga försäkringar för de unga.

Ikraftträdandet

Flera remissinstanser, bland dem Svenska Kommunförbundet, anser att det är orealistiskt att tro att reformen skall kunna träda i kraft den 1 juli. Enligt Kommunförbundet är det uteslutet att det både skall kunna träffas avtal och byggas ut en fungerande verksamhet inom så kort tid. Regeringen har beaktat dessa synpunkter och föreslår att reformen skall träda i kraft först den 1 oktober 1995.

För att ungdomarna inte skall stå helt utan åtgärder under tiden den 1 juli – 30 september 1995 bör lagen (1992:322) om ungdomspraktikanter förlängas fram till den 30 september 1995. Ett lagförslag har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet.

Statliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar upp till 20 år

De statliga arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör i huvudsak begränsas till personer som har fyllt 20 år och som inte längre omfattas av det nu föreslagna ansvaret för kommunerna. Vissa undantag är dock nödvändiga. Gruppen unga handikappade har sedan mitten på 1980-talet omfattats av ett särskilt program inom arbetsmarknadspolitiken. För dessa ungdomar har ungdomspraktiken varit en betydelsefull åtgärd. Under innevarande budgetår deltar 200 unga förtidspensionerade och 150 skolungdomar i ungdomspraktik. Regeringen finner det angeläget att man i de överenskommelser som träffas mellan länsarbetsnämnderna och kommunerna söker precisera de insatser som skall göras för unga funktionshindrade. Dessa ungdomar bör ha möjlighet att få del av den kompetens och det kunnande som finns hos arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut om olika arbetsförberedande och kompensatoriska åtgärder.

Regeringen bedömer vidare att de ungdomar som omfattas av verksamheten för unga handikappade också fortsättningsvis behöver ha möjlighet till en sådan konkret arbetslivserfarenhet som ungdomspraktiken innebär. Dessa ungdomar föreslås därför undantas från kravet att ha fyllt 20 år för att få delta i arbetsplatsintroduktion och kunna beviljas utbildningsbidrag under den tid de deltar i åtgärden. Tiden i introduktionen föreslås vara högst sex månader men bör kunna förlängas efter särskild prövning. I de kommuner där avtal inte träffats skall ungdomarna kunna delta i arbetsplatsintroduktion men någon ersättning till ungdomarna skall inte lämnas.

Den tid den unge deltar i den nu föreslagna verksamheten skall inte kvalificera för arbetslöshetsersättning eller få betraktas som s.k. överhoppningsbar tid för uppfyllande av arbetsvillkoret.

Utvärdering och uppföljning

Regeringen kommer att följa verksamheten noga och ha en hög beredskap för att vidta de åtgärder som kan komma att behövas för att förstärka ungdomarnas ställning. Vidare bör måluppfyllelse, lokalt genomförande och utformning, användningen av statsbidraget, kostnader m.m. belysas och värderas för att ge ledning för den fortsatta politiken för arbetslösa ungdomar. Regeringen har för avsikt att följa och utvärdera kommunernas ansvar och återkommer till riksdagen med en sådan analys och utvärdering sedan reformen varit i kraft en tid. Det åligger AMS att löpande rapportera och följa upp de mål och resultatkrav som regeringen ställer upp för verksamheten. Ungdomsstyrelsen har i uppdrag att under våren 1996 lämna en samlad redovisning av ungdomars uppväxtvillkor. Denna redovisning kommer även att inbegripa en redovisning av situationen vad avser kommunernas ansvar för arbetslösa ungdomar.

Datortek

Regeringens förslag: Ungdomar i åldern 20 – 24 år skall kunna delta i datortek på halvtid under en period av tre månader. Övrig tid skall de delta i arbetsmarknadsinriktade projekt. De ungdomar som har rätt till arbetslöshetsersättning får utbildningsbidrag motsvarande KAS eller dagpenning från arbetslöshetskassan under tremånadersperioden. Övriga ungdomar får ett bidrag motsvarande studiebidraget, dvs. 640 kr per månad.

Skälen för regeringens förslag: I dagens samhälle kommer informationsteknik in inom de flesta områden. Utbildning i data som omfattar moderna program inom ordbehandling, kalkylering, datahantering m.m.

bör kunna ge arbetslösa ungdomar en bra grund inför inträdet på arbetsmarknaden. En sådan utbildning föreslås ges på s.k. datortek där arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år under tre månader får lära sig att arbeta med datorer. Verksamheten bör kunna stimulera unga kvinnors intresse för informationstekniska områden. Utbildningen skall leda till att ungdomarna kan använda informationsteknik som ett hjälpmedel inom olika yrken och verksamheter. Utbildningen skall också kunna medverka till att ungdomarna får kunskap och intresse för arbeten inom industrin.

Kommunerna skall stå som huvudmän för datorteken och svara för drift och lokalkostnader. Staten bidrar med 120 miljoner kronor för verksamheten.

De ungdomar som har rätt till arbetslöshetsersättning skall få utbildningsbidrag motsvarande KAS eller ersättning från arbetslöshetskassa. Tiden i datortek skall omfatta tre månader på halvtid. På övrig tid skall ungdomarna delta i arbetsmarknadsinriktade aktiviteter. Deltagarna bör få utbildningsbidrag på heltid under tremånadersperioden. De deltagare som inte har rätt till arbetslöshetsersättning bör få ett bidrag motsvarande studiebidraget, dvs. 640 kr per månad.

Datortek tillhör de av AMS redovisade projektförslag till Europeiska socialfondens mål 3-område där fonden kan bidra till finansieringen.

Kostnaderna för utbildningsbidragen skall belasta anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning m.m.

Särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt

Regeringens förslag: 400 miljoner kronor under anslaget får användas för särskilda tillväxtfrämjande åtgärder i form av exempelvis tillfälligt småföretagsstöd.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade i juni 1994 (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU 13, rskr. 1993/94:366) att som en temporär insats under budgetåret 1994/95 under detta anslag överföra 800 miljoner kronor till länsstyrelserna för extraordinära tillväxtfrämjande insatser avseende bl.a. näringslivsutveckling och företagsföryelse. Medlen har använts till dels ett tillfälligt småföretagsstöd, dels kompetenshöjande och andra företagsinriktade åtgärder. De medel som anslogs var ursprungligen arbetsmarknadspolitiska.

Ett tillfälligt investeringsstöd för småföretag inrättades, i huvudsak i enlighet med de regler som gäller för lokaliserings- och utvecklingsbidrag, men den maximala bidragsnivån får uppgå till högst 15 %. Stöd får vidare endast beviljas till företag som har högst 50 anställda och uppfyller vissa andra krav, bl.a. koncernoberoende och viss högsta omsättning och balansomslutning. Regeringen föreskrev vidare att s.k. konsultcheckar fick beviljas med högst 100 000 kr per check. Därutöver

stod det länsstyrelserna relativt fritt att utforma åtgärder som kunde ge stimulans till näringslivet. Innan länsstyrelserna fick sätta igång arbetet skulle de utarbeta program som skulle godkännas av regeringen. På länsstyrelserna ställdes ett tydligt resultatkrav i form av nyskapade arbetstillfällen. Varje nytt arbetstillfälle skulle få subventioneras med i genomsnitt högst 194 000 kr. NUTEK fick i uppdrag att följa upp och utvärdera åtgärder.

Resultaten hittills tyder på att den statliga kostnaden för ett nyskapat arbetstillfälle har varit låg i förhållande till traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder. NUTEK beräknar den genomsnittliga kostnaden för ett nytt arbetstillfälle till cirka 77 000 kr.

Efterfrågan på den nya stödformen har varit stor. Eftersom vi bedömer att det finns ett fortsatt behov av stimulansåtgärder för de minsta företagen föreslår vi att verksamheten bör fortsätta i viss omfattning även under budgetåret 1995/96. De medel som föreslås i denna proposition bör främst riktas till småföretagsutveckling i landsbygds- och glesbygdsområden med låg sysselsättningsgrad.

Miljöinvesteringar

Regeringens förslag: Ett investeringsprogram för att motverka arbetslösheten inom byggbranschen och för att förbättra inomhusmiljön i bostäder och offentliga lokaler införs. Programmet omfattar även bidrag till solvärmeanläggningar, installation av ackumulatortankar, kulturmiljövård, samlingslokaler samt vissa demonstrations- och utvecklingsprojekt. Kostnaden för programmet uppgår till 2 miljarder kronor.

Skälen för regeringens förslag: Medvetenheten om inomhusmiljöns betydelse för människors hälsa ökar fortlöpande. Det har lett till att olika typer av hälsorisker som följer av konstruktionen och materialsammansättningen i de byggnader vi har nu uppmärksammas på ett helt annat sätt än när de byggdes. Kunskaperna om vilka hälsoriskerna är och om metoderna för att motverka dem är olika långt framme, men utvecklas och sprids fortlöpande.

För närvarande beräknas vart tredje barn drabbas av någon form av allergi eller annan överkänslighet. Investeringar för att förbättra klimatet i barnens miljö är avgörande för våra möjligheter att komma till rätta med detta problem. Förbättringar inom såväl bostadsmiljön som miljön i skolor och daghem är därför betydelsefulla.

I överenskommelsen med Miljöpartiet i samband med införandet av det riktade anställningsstödet (RAS) ingick att av sysselsättningskål 2 miljarder kronor skall avdelas till ett investeringsprogram för att minska arbetslösheten och förbättra inomhusmiljön i bostäder och offentliga

lokaler. Det förslag som vi nu redovisar innebär att medel satsas dels på att i bred skala och med etablerad miljöriktig teknik avhjälpa redan nu lätt konstaterade skador och brister till följd av fukt eller dålig luftkvalitet i byggnader där i första hand barn och ungdomar vistas, dels på att utveckla och sprida kunskaper om hur olika hälsorisker i inomhusmiljön kan undvikas i både den befintliga och den tillkommande bebyggelsen. Inriktningen bör vara att de förändringar som stöds genom programmet så långt möjligt utförs på ett kretsloppsanpassat sätt och med användande av lågemitterande material.

Tyngdpunkten i programmet bör ligga på åtgärder som kan genomföras på sådant sätt och i sådan tid att de ger ett väsentligt bidrag till byggsysselsättningen redan på kort sikt. Det är samtidigt viktigt att åtgärderna utreds och projekteras omsorgsfullt och att arbetena upphandlas effektivt. En rimlig avvägning av dessa intressen ger att stöd bör lämnas för projekt där bindande avtal om huvudentreprenaden har träffats före den 1 mars 1996 och där denna har slutbesiktats före den 1 februari 1997. Om starka sysselsättningskäl talar för det, bör avsteg i enskilda fall kunna medges från dessa tidsgränser. Bidrag bör kunna lämnas i ärenden där avtal om utförande av arbetena har träffats efter den 1 maj 1995.

Bidrag bör lämnas för kostnaderna för åtgärder som kan anses nödvändiga men också tillräckliga för att byggnaden skall fungera tillfredsställande för sitt ändamål. Dessa krav bör normalt anses vara uppfyllda om de projekterade åtgärderna avser mätbara skador eller brister, grundas på etablerad sund teknik och tar sikte på miljön som helhet inom den berörda delen av byggnaden. Det betyder även att sådana arbeten som föranleds av den obligatoriska funktionskontrollen av ventilations-system skall ingå i åtgärderna, i den mån arbetena inte redan är utförda.

Ett villkor för bidrag bör vara att arbetena har upphandlats i konkurrens och att därvid ett visst lägsta antal fristående anbud har lämnats i fråga om huvudentreprenaden.

Bidrag bör lämnas för lokaler som används för offentlig eller offentlig stödd verksamhet som riktar sig i första hand till barn och ungdomar, exempelvis daghem, fritidshem och skolor. Bidrag bör lämnas med högst 30 % av kostnaden enligt det lägsta av de anbud som svarar mot upphandlingsunderlaget, med tillägg för nödvändiga utgifter för kontroll och besiktning m.m.

Bidrag bör vidare lämnas för bostäder i hyres- och bostadsrättshus med normalt högst 30 % av en på samma sätt beräknad kostnad. Det nya stödet bör av förenklingskäl förbehållas större projekt. Bidrag bör därför i fråga om både lokaler och bostäder i hyres- och bostadsrättshus lämnas först om anbudssumman överstiger 50 000 kr.

Härutöver bör kompletteringar göras i det befintliga stödet för avhjälpan av fukt- och mögelskador i egnahem. Upp till 40 miljoner kronor bör kunna tillföras Fonden för fukt- och mögelskador. Medlen bör få användas för att under samma tid som föreslagits i det föregående tillfälligt höja bidragsnivån för egnahem med hög ålderssjälvrisk med 20 %

av åtgärdskostnaden, dock högst till 50 % av denna kostnad. Till de bidragsberättigade åtgärderna bör därvid i samma omfattning som för andra hus få hänföras även andra åtgärder mot allergier m.m. än som föranleds av fukt och mögel.

Behovet av samordning mellan och överblick över de skilda stödformer som nu finns är stort, inte minst sett från fastighetsägarnas horisont. Det har framhållits även av Bostadsutskottet i betänkandet 1994/95:BoU18. De bidragsandelar som nu har föreslagits är beräknade bl.a. för att göra det möjligt att låta det nya stödet helt eller delvis konsumera andra parallella stödformer. Det bör således inte vara möjligt att samtidigt ta emot det nu föreslagna bidraget och annat statligt stöd för projektet, vare sig i form av investeringsbidrag eller räntebidrag. Det i samband med den ekonomisk-politiska propositionen hösten 1994 (prop. 1994/95:25) beslutade stödet för förbättringar av ventilationssystem och våtrum i bostäder bör i fråga om ansökningar som kommer in efter den 1 maj 1995 avgränsas till att gälla enbart egnahem och sådana projekt i hyres- och bostadsrättshus som inte når upp till den nämnda värdegränsen om 50 000 kr. Det samtidigt beslutade stödet för ROT-insatser i offentliga lokaler är enligt vad som inhämtats helt intecknat genom de ansökningar som redan nu har kommit in. Något skäl att samordna det stödet och det som nu föreslås föreligger därmed inte. Slutligen kan konstateras att ändamålet för det stöd för förbättring av inomhusklimatet i bl.a. skolor och daghem som har föreslagits i 1995 års budgetproposition (prop. 1995/96:100 bil. 13) i huvudsak sammanfaller med det nu föreslagna stödet. De två stödformerna bör därför, som regeringen kommer att föreslå i vårens kompletteringsproposition, samordnas helt inom ramen för det nu föreslagna stödet.

Behovet av samordning och överblickbarhet avser även den administrativa hanteringen av de skilda stödformerna. Regeringen avser att uppdra åt AMS och Boverket att samråda om hur de medelsramar som föreslås för bidrag till lokaler resp. bostäder skall fördelas mellan länen och hur de arbetsmarknadspolitiska aspekterna bäst skall tillgodoses. Det bör sedan ankomma på Boverket och länsstyrelserna samt styrelsen för den statliga fonden för fukt- och mögelskador i egnahem att svara för den löpande hanteringen av bidragsansökningarna. Beslut om avsteg från vad som förordats i fråga om tidsgränser och kraven på upphandlingen bör därvid kunna meddelas endast efter tillstyrkan av länsarbetsnämnden i det enskilda fallet.

Till bidrag för åtgärder för förbättring av inomhusmiljön i bostäder samt lokaler för i första hand barn och ungdom bör nu anvisas 1,8 miljarder kronor. Inom denna ram bör ca 1,2 miljarder kronor beräknas till bidrag för lokaler och ca 600 miljoner kronor för bostäder i hyres- och bostadsrättshus. Tillsammans med vad som anvisats till följd av förslagen i den ekonomisk-politiska propositionen, exkl. stödet för ROT-insatser i offentliga lokaler, kommer därmed sammanlagt 3,5 miljarder kronor att stå till förfogande för bidrag till arbetsmarknadspolitiskt motiverade insatser för förbättringar i bl.a. inomhusmiljön under i huvudsak

innevarande och nästa budgetår. Statens kostnader för bidragen kommer slutligt ha finansierats genom de förslag som kommer att redovisas i vårens kompletteringsproposition. Det är av statsfinansiella skäl utomordentligt viktigt att kostnaderna kan begränsas till vad som på så vis är finansierat. Regeringen avser att se till att så sker.

Inom ramen för investeringsprogrammet bör sammanlagt 200 miljoner kronor avsättas för bidrag till vissa andra åtgärder som främjar sysselsättning och miljö. Dessa medel bör fördelas enligt följande.

För bidrag om 25 % till solvärmeanläggningar i bostäder bör 56 miljoner kronor avdelas. Dessa insatser torde kunna komma igång snabbt eftersom åtskilliga ansökningar, som kommit in till Boverket, inte kunnat beviljas på grund av medelsbrist.

Installation av ackumulatortankar i enfamiljhus minskar utsläppen av farliga ämnen vid vedeldning. Dessa ämnen har negativa effekter både för miljön och hälsan. Stödet bör omfatta högst 60 miljoner kronor med bidrag om 30 % för sådana installationer.

Inom ramen för kulturmiljövården bedrivs en rad projekt, exempelvis i form av byggnadshyttor, med inriktning på bl.a. traditionella byggnadsmaterial och tekniker, kretsloppsanpassning och återanvändning av material. För insatser av denna karaktär bör 30 miljoner kronor anvisas.

Ventilationsanläggningarna behöver förbättras också i det nuvarande beståndet av allmänna samlingslokaler. Bidrag till sådana investeringar bör lämnas med 30 % till ett sammanlagt belopp av 20 miljoner kronor.

Det finns, slutligen, ett stort behov av information om lämpliga metoder och riktiga materialval vid reparationer och saneringar av det slag som nu är aktuella. Det är därför angeläget att lämna stöd till vissa demonstrations- och utvecklingsprojekt som stöder en miljöriktig och kretsloppsanpassad utveckling av byggandet. De långsiktiga och forskningsinriktade finansieringsbehoven får dock förutsättas bestridas av olika myndigheter och forskningsstödjande organ, däribland den i år inrättade Stiftelsen för vårdforskning och forskning om allergier. För dessa projekt som även bör omfatta en utvärdering av programmets samlade effekter bör 34 miljoner kronor anvisas. Det bör ankomma på regeringen att fördela dessa medel.

De nu föreslagna medlen om 2 miljarder kronor bör anvisas under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Regeringens förslag: Ett tidsbegränsat investeringsbidrag införs för att öka nyproduktion av permanentbostäder. Bidragsgivningen avser arbeten som utförs under tiden den 20 april 1995 – den 31 december 1996. Bidrag lämnas med 25 % av arbetskostnaden för sådana arbeten, dock högst med 10 % av bidragsunderlaget för statlig bostadsbyggnadssubvention.

Bidragsgivningen rambegränsas. Bidrag lämnas högst intill ett belopp av 2 miljarder kronor.

Som förutsättning för bidrag gäller att ansökan om bidrag kommer in till bidragsmyndigheten senast den 1 oktober 1995 och att huset i färdigt skick erhåller det reguljära statliga nybyggnadsstödet enligt 1993 års regelsystem. Bidraget samordnas med det reguljära stödet på så sätt att underlaget för det reguljära stödet minskas med bidragsbeloppet. Bidrag lämnas i övrigt bara om inte annat statligt investeringsbidrag kan erhållas.

Skälen för regeringens förslag: Bostadsinvesteringarna har sjunkit till en historiskt sett mycket låg nivå. Antalet påbörjade lägenheter uppgick till 12 000 under såväl år 1993 som år 1994. Den låga bostadsproduktionen skall ses mot bakgrund av den höga realräntan samt den svaga utvecklingen av hushållens disponibla inkomster. Dessutom har den höga vakansgraden på lägenheter (3,5 % i september 1994) verksamt bidragit till nedgången i bostadsinvesteringarna.

Det låga ingångsättandet av nya bostäder åren 1993 – 1994 innebär att mycket få bostäder färdigställs under år 1995. Samtidigt förväntas det förbättrade arbetsmarknadsläget leda till en ökad bostadsefterfrågan. Därigenom kommer vakansgraden att sjunka rejält. En stor del av de tomma lägenheterna återfinns i kommuner med mindre än 75 000 invånare. Det låga bostadsbyggandet riskerar emellertid att leda till regional överhettning med brist på bostäder på vissa håll.

En väl fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för att rörlighet skall kunna upprätthållas på arbetsmarknaden. Om det inte finns lägenheter på expansiva orter förhindras den rörlighet på arbetsmarknaden som är nödvändig för att arbetslösheten skall kunna minskas. Enligt Boverket långsiktsprognoz över bostadsbyggandet fram till år 2000, beräknas över 30 000 lägenheter årligen efterfrågas mellan åren 1994 och 2000. Den höga räntenivån som kan förutses under innevarande år är dock en starkt återhållande faktor på bostadsbyggandet. Risken för brist på bostäder är därför överhängande. Det låga bostadsbyggandet kan dessutom leda till att nödvändig produktionskapacitet slås ut. Det innebär att faran för prisstegringar ökar när bostadsbyggandet återgår till mer normala volymer.

Det föreligger således ett stort behov av åtgärder för att redan nu få igång bostadsbyggandet och därmed förhindra ytterligare negativa effek-

ter både på bostadsmarknaden och inom byggsektorn. Regeringen förordar att det för ändamålet tillfälligt införs ett investeringsbidrag för att under en kortare tid stimulera nyproduktion av bostäder. En utgångspunkt bör därvid vara att bidragsgivningen får en inriktning så att det främjar en tidigareläggning av projekt och sänker kostnaden för byggarbetskraften i områden där här beskrivna problem kan väntas bli särskilt framträdande. Samtidigt bör bidragsgivningen utformas så att införandet innebär att den redan pågående verksamheten inte störs. Mot denna bakgrund bör följande gälla.

För att bidrag skall lämnas bör krävas att projektet genomförs i sådan tid att det är avslutat senast vid utgången av juni 1997. På så sätt ger bidragsgivningen ett incitament till att tidigarelägga projekt. Tidpunkten för när projektet senast bör vara färdigställt är vald med hänsyn till en förväntad ökning av bostadsbyggandet under slutet av år 1996. Den valda tidpunkten bedöms vara tillräckligt lång för att medge byggproducenterna rimlig tid för beslut och projektering m.m. av nya bostäder.

Inom ramen för den nu angivna sluttidpunkten bör bidrag lämnas för arbeten som utförs från och med den 20 april 1995. Tidpunkten är vald för att inte införandet av bidragsmöjligheten skall störa pågående byggverksamhet.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget bör det samtidigt införas en rambegränsning för bidragsgivningen. För detta talar också den med centerpartiet överenskomna principen om utgiftstak. Med hänsyn härtill och till behovet av ökat byggande både av bostadspolitiska och sysselsättningspolitiska skäl bör en total beslutsram om 2 miljarder kronor anvisas för ändamålet.

Det bör ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att fördela ramen. För att få underlag för en fördelning av ramen bör krav ställas på en senaste tidpunkt för ansökan om bidrag. Med hänsyn till projekterings- och byggtid, m.m. bör som senaste dag för ansökan sättas den 1 oktober 1995.

I övrigt bör gälla följande. Bidrag bör lämnas för fakturerade arbetskostnader avseende arbeten som utförs under tiden den 2 maj 1995 – den 31 december 1996. Endast arbeten som utförs av personer eller företag som innehar F-skattebevis bör komma ifråga för bidrag. Används prefabricerade byggelement bör även arbetskostnaden för tillverkningen av byggelement få medräknas, dock endast om det levereras till byggsplatsen under den nu angivna tiden. Bidrag bör lämnas med 25 % av arbetskostnaden. Samtidigt bör gälla ett bidragstak. Det bör sättas till 10 % av det schablonberäknade bidragsunderlag enligt det reguljära statliga nybyggnadsstödet som gäller sedan år 1993 (det s.k. Danellsystemet).

Reguljärt statligt nybyggnadsstöd enligt dessa regler bör dessutom gälla som förutsättning för att det nu föreslagna bidraget skall lämnas. Det innebär samtidigt att projekt som beviljats räntesubventioner enligt de räntebidragsregler som gällde under år 1992 inte kommer att omfattas av den nu föreslagna bidragsgivningen. För dessa fall bör det dock öpp-

nas en möjlighet att byta ut det tidigare räntebidragsbeslutet mot ett nytt enligt Danellsystemet. En förutsättning för bytet bör vara att byggherren begär det och att begäran kommer in till bidragsmyndigheten senast den 1 oktober 1995, dvs. senast vid utgången av ansökningstiden för det nu föreslagna bidraget.

Vad som nu har sagts om samordningen med statligt nybyggnadsstöd innebär också att den föreslagna bidragsgivningen bör skötas av Boverket och länsstyrelserna samt att underlaget för beräkning av det reguljära stödet för nybyggnad av bostäder (bidragsunderlaget för beräkning av räntesubventioner och garantiunderlaget för beräkning av kreditgaranti och pantvärde) bör sänkas med bidragsbeloppet. Vidare bör gälla att det föreslagna bidraget bara lämnas, om inte annat statligt investeringsbidrag kan erhållas för projektet.

Det bör ankomma på regeringen att utforma de närmare bestämmelserna för den föreslagna bidragsgivningen och göra de ändringar i reglerna för det reguljära statliga nybyggnadsstödet för bostäder som följer av förslaget. De nya reglerna bör träda i kraft den 1 juli 1995.

De nu föreslagna medlen på 2 miljarder kronor bör anvisas under slaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Insatsen ryms inom de medel som avsatts för det riktade anställningsstödet bl.a. beroende på det sena beslutet och att antalet företag som kan få del av stödet har begränsats.

Statsbidraget till rekryteringsstöd och beredskapsarbete

Regeringens förslag: Statsbidraget till rekryteringsstöd och beredskapsarbete av tjänstekaraktär bör lämnas med högst 50 % av lönekostnaderna, dock med högst 7 000 kr per månad.

Skälen för regeringens förslag: Till platser med rekryteringsstöd och beredskapsarbeten av tjänstekaraktär kan statsbidrag för närvarande lämnas med högst 65 % av lönekostnaderna under högst sex månader. Statsbidraget kan lämnas med högst 14 300 kr per månad.

Regeringen anser att de genomsnittliga kostnaderna för rekryteringsstödet och beredskapsarbeten bör kunna begränsas. Vi föreslår att arbetsgivaren i fortsättning bör få ersättning med *högst 50 % av lönekostnaderna* för platser med rekryteringsstöd och beredskapsarbeten av tjänstekaraktär under högst sex månader.

Det högsta bidragsbeloppet per månad är bestämt till 14 300 kr. Det genomsnittliga bidraget som lämnas per månad för platser med rekryteringsstöd är 8 900 kr, för beredskapsarbete av tjänstekaraktär 9 400 kr. Taket för statsbidraget bör sättas till 7 000 kr. Det innebär i praktiken att en anställning med rekryteringsstöd som ger en genomsnittlig månadslön på ca 11 600 kr kan ersättas med ett 40-procentigt rekryteringsstöd. En

genomsnittlig lön i beredskapsarbete är ca 10 700 kronor per månad, vilket innebär att arbetsförmedlingen kan lämna en knappt 45-procentig subvention.

Prop. 1994/95:218

Förslaget innebär totalt en kostnadsminskning på 1 789 miljoner kronor på 18 månader.

Slopade bidrag m.m.

Regeringens förslag: Följande stödformer och bidrag ändras eller tas bort:

- det förhöjda rekryteringsstödet,
- möjligheten att fylla upp en halvtidstjänst till en heltidstjänst inom kommuner och landsting med hjälp av en anställning med rekryteringsstöd,
- möjligheten att kombinera beredskapsarbete med utbildning med en gemensam ersättning,
- möjligheten för deltagare i jobbsökaraktiviteter att få utbildningsbidrag,
- möjligheten att lämna ersättning till arbetssökande som måste resa till arbetsförmedling eller arbetsmarknadsinstitut, uppehälle och förlorad arbetsförtjänst samt för läkarbesök m.m.,
- utbildningsbidrag understigande 10 kr per dag betalas inte ut.

Skälen till regeringens förslag: Som ett led i att effektivisera arbetsmarknadspolitiken men också för att minska utgifterna för denna bör ett antal stödformer och bidrag av endast marginell betydelse slopas och vissa andra begränsningar göras.

Rekryteringsstödet m.m.

Det förhöjda rekryteringsstödet infördes den 1 juli 1988 (prop. 1987/88:150 bil. 5, bet. 1978/88:AU22, rskr. 1987/88:388). Stödet innebär att ett företag kan få högst 75% av lönekostnaden per månad under högst tolv månader för anställning av en flykting eller invandrare som växlar mellan svenskundervisning och arbete. Trots att åtgärden nu får anses vara etablerad, var det under juli – december 1993 endast 63 personer som avslutade en period med förhöjt rekryteringsstöd. En relativt stor del (37%) av dessa var i september 1994 åter på arbetsförmedlingen som sökande utan arbete. I mars 1995 fanns inte mer än 275 personer i åtgärden.

Genom vad som tidigare har föreslagits i fråga om arbetsplatsintroduktion kommer även invandrare som varit i Sverige mer än fem år och

som har dåliga svenskkunskaper kunna få del av praktik som får förenas med annan svenskundervisning än sfi med bibehållet utbildningsbidrag. Behovet av åtgärden finns därför inte längre kvar. Stödformen bör således slopas

Den 1 januari 1985 infördes möjligheten att lämna kommunalt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa (prop. 1984/85:45, bet. 1984/85:AU7), en numera slopad stödåtgärd. Åtgärden kunde i vissa angelägna fall lämnas för personer som hade otillräcklig arbetstid inom kommuner och landsting och därför fyllnadsmarkerade på arbetsförmedlingen. Stödet avsåg endast tillsvidareanställningar.

Trots att åtgärden slopats finns fortfarande möjligheten kvar att fyllnadsmarkera med hjälp av rekryteringsstöd inom kommuner och landsting. I mars 1995 var 380 personer anvisade till en denna form av anställning med rekryteringsstöd.

Sedan dess har ett par viktiga förändringar skett. Under tiden har den offentliga vården utsatts för privat konkurrens. Det innebär att möjligheten att arbeta upp en deltid till en heltid med hjälp av rekryteringsstöd bara finns inom den offentliga sektorn. Det i sin tur kan medföra en snedvridning av konkurrensen till den offentliga sektorns fördel.

Arbetsgivarna bör i stället uppmuntras att erbjuda en ökad arbetstid till personal som redan har deltidsanställningar men önskar fylla upp sin arbetstid. Rekryteringsstödet är dessutom främst avsett för att få en arbetsgivare att anställa en person som han eller hon annars inte skulle ha anställt.

Möjligheten att fylla upp en deltid med anställning med rekryteringsstöd inom kommuner och landsting bör därför slopas.

Beredskapsarbeten m.m.

Beredskapsarbete som anordnas av kommun eller landsting kan varvas med utbildning. Utbildningen skall omfatta minst 20 och högst 50 % av den totala arbetstiden. Bidrag får lämnas med högst 80 %. Denna möjlighet utnyttjas främst av invandrare och har mycket liten omfattning. Åtgärden infördes den 1 januari 1984 (prop. 1983/84:26, bet. 1984/84:AU8). Under juli – december 1993 lämnade 122 personer beredskapsarbete kombinerat med utbildning. Av dessa var 106 utomnordiska medborgare. Andelen som var tillbaka på arbetsförmedlingen som arbetssökande utan arbete i september 1994 efter beredskapsarbete med utbildning var 48%, dvs. ungefär samma som för utomnordiska medborgare i vanligt beredskapsarbete, 52%.

Även borttagandet av denna begränsade åtgärd bör slopas som ett led i förenklingsarbetet av arbetsmarknadspolitiken. Beredskapsarbete kan dock som tidigare ges på deltid med deltidslön, vilket kan vara aktuellt t.ex. under den period då kommunen står för svenskundervisning för invandrare.

Arbetsförmedlingen erbjuder arbetssökande information och utbildningar i att söka arbete genom s.k. jobbsökaraktiviteter. Dessa pågår under kortare tid, vanligtvis en vecka. Deltagarna får utbildningsbidrag.

Att ta beslut om och betala ut utbildningsbidrag för så korta perioder innebär mycket administration. Deltagare i jobbsökaraktiviteter som får ersättning från arbetslöshetskassan eller KAS bör i stället behålla denna ersättning. Deltagande i jobbsökaraktiviteter är aktivt arbetssökande, som kan innefattas i de normala krav som måste ställas på arbetssökande med sådan ersättning. För arbetssökande utan ersättning bör deltagande i jobbsökaraktiviteter ses som ett erbjudande och ingen ersättning bör lämnas.

Förslaget medför en utgiftsminskning på 361 miljoner kronor under en tolv månadersperiod eller med 542 miljoner kronor under budgetåret 1995/96.

Reseersättning m.m.

En arbetssökande kan för närvarande få ersättning för resa, uppehälle och förlorad arbetsförtjänst vid besök på arbetsförmedling eller arbetsmarknadsinstitut. Detta gäller även vid besök hos läkare, psykolog m.m., som behövs för utredning. Möjlighet finns även att lämna ersättning till medföljande till arbetshandikappade.

Riksdagen har helt nyligen beslutat (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) att de särskilda bidragen till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering skall tas bort. I konsekvens härmed bör även resebidragen för besök på arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsinstitut samt för utredningar tas bort.

Syftet är även att minska antalet detaljregleringar. Medel för dessa reseersättningar har beräknats under rubriken Utredningskostnader m.m. inom anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utgifterna uppgick under budgetåret 1993/94 till 1 miljon kronor.

Om reseersättning m.m. är en oundgänglig förutsättning för att utredning eller liknande skall komma till stånd bör viss möjlighet finnas kvar att lämna sådana bidrag. Denna möjligheten bör finnas inom ramen för otraditionella medel, på samma sätt som föreslås för resebidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering.

Utbildningsbidrag m.m.

Arbetslöshetsersättning understigande 10 kr per dag betalas inte ut. Samma ordning bör gälla i fråga om utbildningsbidragen. Kostnaden för att beräkna och utbetala så små belopp står inte i rimlig proportion till förmånen. Belopp understigande 10 kr per dag bör därför inte betalas ut.

Besparingseffekten

De nu föreslagna förändringarna innebär, förutom i fråga om jobbsökaraktiviteterna, endast marginella kostnadsminskningar. De medel som frigjorts genom de sistnämnda kostnadsminskningarna bör vara kvar under anslaget. Medlen för de slopade utbildningsbidragen vid jobbsökaraktiviteter bör föras bort från anslaget som en besparing.

Sammanfattande medelsberäkning

I enlighet med regeringens förslag i prop. 1994/95:100 bil. 11 har riksdagen beslutat (bet. 1994/95:AU11, rskr. 1994/95:233) att anvisa 33 956 746 000 kr under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1995/96. I denna proposition föreslås åtgärder som inverkar på medelsbehovet under anslaget. I det tidigare har förslagits en ändring när det gäller ersättningen vid deltagande i jobbsökaraktiviteter och ändrade regler i starthjälpen som innebär att anslaget minskas med 542 miljoner kronor resp. 188 miljoner kronor. Förslaget om förändrade statsbidrag till rekryteringsstöd och beredskapsarbete av tjänstekaraktär medför att anslaget minskas med 1 789 miljoner kronor. Förslagen om pendlingsstöd, ytterligare personalförstärkningar och arbetsplatsintroduktion föreslås alla finansieras inom ramen för anslaget.

Till följd av de krav på minskning av de offentliga utgifterna som nu gäller föreslår regeringen även att anslaget dras ned med ytterligare 1 486 miljoner kronor. I denna neddragning ligger även besparingen på utbildningsbidrag som är en konsekvens av förslaget att sänka nivån i arbetslöshetsersättningen som kommer att redovisas i vårens kompletteringsproposition.

De medel som föreslås för allergisaneringsprogrammet och bostadsinvesteringar skall läggas in under anslaget, vilket medför att anslaget ökar med 4 000 miljoner kronor. Förslaget om att särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt skall kunna bedrivas även under budgetåret 1995/96 för med sig att anslaget utökas med 400 miljoner kronor.

Sammantaget innebär detta att 34 352 016 000 kr bör anvisas under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. För medlen under anslaget bör minst 170 000 personer i genomsnitt kunna ges lämplig sysselsättning eller utbildning. Härtill kommer att ALU, Datortek och utbildningsvikariat föreslås omfatta 70 000 personer, vilket innebär en total omfattning på 240 000 personer.

Medel och omfattning	Medel (kr)	Omfattning
Av riksdagen anvisat för budgetåret 1995/95 under anslaget	33 956 700 000	178 450 ¹
Avgår		
– Summa besparing	4 004 684 000	
Tillkommer		
– Regionalpolitiska insatser	400 000 000	
– Investeringsprogram för allergisanering	2 000 000 000	
– Investeringsprogram för bostäder	2 000 000 000	
Summa anslagsbehov	34 352 016 000	170 000
varav för perioden juli 1995 – juni 1996	24 510 400 000	
Åtgärder som ej finansieras under anslaget		
Datortek, utbildningsbidrag		20 000
ALU, utbildningsbidrag		30 000
Utbildningsvikariat		20 000
Total omfattning på konjunkturpolitiska åtgärder		240 000

¹ Exklusive datortekverksamhet

A 7. Europeiska socialfonden

Nytt anslag (förslag)	593 000 000	
varav	395 000 000	är beräknat för juli 1995 – juni 1996

Under detta anslag kommer utbetalningarna från Europeiska socialfonden att redovisas. EG:s programperiod för samtliga strukturfonder löper för Sveriges del mellan åren 1995 och 1999. Utbetalningarna från detta anslag kommer successivt att öka från år 1996 för att trappas ner i slutet av perioden. Socialfondens medel skall bidra till utveckling av mänskliga resurser och kompetens i vid mening samt till förbättringar i arbetsmarknadens sätt att fungera. Medel från socialfonden under detta anslag avser insatser enligt målen 3 och 4.

Mål 3

Av rådets förordning (EEG) nr 2084/93, artikel 1, framgår att åtgärder inom ramen för mål 3 syftar till att underlätta integrationen i yrkeslivet av långtidsarbetslösa och unga arbetssökande genom

- yrkesutbildning och förberedande utbildning. Däri ingår att förbättra grundläggande färdigheter, vägledning och rådgivning,

- tidsbegränsat anställningsstöd,
- att utveckla ändamålsenliga system för utbildning, sysselsättning och stöd vari ingår utbildning av nödvändig personal och att tillhandahålla barnomsorg.

För unga arbetssökande gäller dessutom möjligheten att kunna ge förberedande yrkesutbildning på minst två år som leder fram till en färdig yrkesutbildning samt möjligheten till yrkesutbildning som motsvarar den obligatoriska skolgången.

- Dessutom kan stöd beviljas till åtgärder som syftar till att
- underlätta integrationen av personer som drabbats av utslagning från arbetsmarknaden,
  - främja jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden.

Mål 4

Mål 4 syftar till att underlätta anpassningen till strukturförändringar i näringslivet och förändringar av produktionssystem, särskilt för de arbetstagare som hotas av arbetslöshet, genom

- att analysera arbetsmarknadsutvecklingen och kraven på yrkesmässiga kunskaper,
- yrkesutbildning, omskolning, vägledning och rådgivning,
- stöd till förbättring och utveckling av ändamålsenliga utbildningssystem.

I samband med dessa åtgärder bör särskild hänsyn tas till små och medelstora företag.

Socialfondens åtgärder enligt målen 6, 2 och 5 b

Inom ramen för de geografiskt avgränsade målen 6, 2 och 5b gäller även åtgärder som syftar till

- att stödja tillväxten och stabiliteten på sysselsättningsområdet, särskilt genom vidareutbildning och rådgivning för arbetstagare i små och medelstora företag. Därtill skall även arbetstagare som riskerar arbetslöshet eller har förlorat sina arbeten få stöd. Stöd kan även ges till – utveckling av ändamålsenliga utbildningssystem vari ingår utbildning av utbildare och förbättrad arbetsförmedling,
- åtgärder för att inom forskning, vetenskap och teknik stärka arbetskraftens utvecklingsmöjligheter, särskilt genom högre utbildning och utbildning av ledningspersonal och tekniker vid forskningsinstitutioner.

Regeringens bedömning: Medlen från socialfonden kommer att innebära en förnyelse och utveckling av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och förstärka de insatser som görs i de regionalpolitiskt utsatta regionerna. Arbetet kommer att innebära ett utökat samarbete på arbetsmarknadsområdet med såväl parterna på arbetsmarknaden som andra lokala och regionala organ och organisationer.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen beslutade den 22 december 1994 att ge AMS i uppdrag att i nära samråd med Arbetsmarknadsdepartementet utarbeta ett programförslag för mål 3. Samma dag beslutades om direktiv för en särskild utredare som skulle utarbeta program för användning av medel för mål 4. Arbetet har bedrivits i samråd med arbetsmarknadens parter och övriga berörda myndigheter. Dessa båda programförslag är underlag för de programdokument som regeringen skall överlämna till EG-kommissionen under våren 1995. Beslut från kommissionen kan förväntas under sommaren 1995.

Vissa finansieringsfrågor

EG-kommissionen fattade den 22 mars i år prelimärt beslut om att totalt 520 miljoner ecu skall användas för insatser inom målen 3 och 4 under programperioden 1995 – 1999. Detta motsvarar i genomsnitt ca 970 miljoner kronor per år. Regeringen kommer att föreslå EG-kommissionen att i genomsnitt 330 miljoner kronor per år skall användas för mål 4 och 640 miljoner kronor per år för mål 3. Socialfondens medel skall kompletteras med svensk medfinansiering till 50 – 75 % och får inte ersätta en minskning av offentliga svenska utgifter på området. RRV har på regeringens uppdrag utarbetat underlag för beräkning av den s.k. additionaliteten.

Den statliga medfinansieringen kommer huvudsakligen att ske inom ramen för anslag som disponeras av AMS. Även andra statliga myndigheter, kommuner, landsting liksom stiftelser och privata företag kan komma i fråga som medfinansiärer.

Regeringen ser för närvarande inget behov av att göra omfördelningar inom statsbudgeten med anledning av gemenskapsinitiativen Employment och Adapt samt de socialfondsprogram för målen 3 och 4 som är under utarbetande. En utgångspunkt är att återflödet från socialfonden skall kunna nyttiggöras fullt ut.

B 3. Yrkesinriktad rehabilitering

Regeringen har tidigare under anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader lagt fram förslag om att de medel som anvisats till Yrkesinriktad rehabilitering och som finansierar främst arbetsmarknadsinstitutens verksamhet skall föras samman med övriga förvaltningskostnader för AMV. Vid riksdagens bifall till förslaget upphör anslaget Yrkesinriktad rehabilitering.

B 5. Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Regeringens förslag: Lönebidrag med upp till halva lönekostnaden får lämnas till en arbetsgivare, som anställer en långtidsarbetslös person, som fyllt 60 år och som får ersättning från arbetslöshetskassa. Bidraget skall i första hand avse lokalt bundna sökande med kortare utbildning.

Lönebidrag får lämnas med högst 80 % av lönekostnaden för arbetshandikappade som anställs med sådant bidrag fr.o.m. budgetåret 1995/96, såvida inte beslutet avser vissa särskilt undantagna grupper som får omfattas av högre bidrag.

Skälen för regeringens förslag: Äldre personer med relativt kort tid kvar till ålderspensioneringen har svårt att få nytt arbete sedan de blivit arbetslösa. För många är alternativet en rundgång mellan arbetsmarknadsåtgärder och ersättning från arbetslöshetskassan. Samtidigt handlar det om personer med stor erfarenhet, som kan göra ett bra arbete och bidra till den samlade produktionen i samhället. De äldsta på arbetsmarknaden är till övervägande delen medlemmar i arbetslöshetskassor och har också ofta en hög kassaersättning. Om de skulle kunna placeras i arbete med hjälp av en lönesubvention motsvarande halva lönekostnaden, skulle kostnaden för subventionen bli lägre än vad som annars skulle utgått i arbetslöshetsersättning.

Regeringen föreslår därför att målgruppen för lönebidrag vidgas till att även omfatta långtidsarbetslösa, som fyllt 60 år och som uppbär ersättning från arbetslöshetskassa.

Äldre personer kunde tidigare omfattas av lönebidrag, även om de inte var arbetshandikappade. Sedan mitten av 1980-talet gäller dock att anställning med lönebidrag är förbehållet personer med arbetshandikapp. Utvecklingen därefter har inneburit en tydlig markering av att de högre bidragsnivåerna skall förbehållas personer med svårare funktionshinder. Regeringen anser att detta är en riktig utveckling. Det förhållande att en arbetsökande tillhör de äldsta på arbetsmarknaden skall inte ses som ett

handikapp eller jämställas med ett handikapp. Den föreslagna utvidgningen av målgruppen för lönebidrag bör därför vara en tillfällig åtgärd, motiverad av det rådande svåra arbetsmarknadsläget, och endast avse budgetåren 1995/96 – 1997. Därefter skall inte nya beslut om bidrag avseende den aktuella gruppen äldre arbetslösa få fattas. Vidare finns inte skäl att medge högre bidragsnivåer än upp till 50 % av lönekostnaden. Äldre sökande som har arbetshandikapp omfattas dock självfallet av de regler som gäller för arbetshandikappade. Det regelsystem som gäller för anställning med lönebidrag, bl.a. om högsta bidragsgrundande lönesumma, bör gälla även den tillkommande gruppen äldre.

Regeringen har inte beräknat ytterligare medel till lönebidrag för den tillkommande gruppen äldre arbetslösa. Det innebär ett stort ansvar för förmedlingar och arbetsmarknadsinstitut att hantera lönebidraget selektivt så att det används för sökande som har särskilt stora svårigheter att hävda sig på arbetsmarknaden. Det blir än mer angeläget att placeringarna inriktas mot sådana sektorer på arbetsmarknaden, som kan svara för en så stor del av lönekostnaden som är rimlig med hänsyn till den anställdes arbetsinsats och där det finns möjlighet för den anställde att kunna övergå till icke subventionerat eller lägre subventionerat arbete.

Högsta bidragsnivå för nya beslut om lönebidrag

Enligt regeringens mening bör riksdagens beslut om en högsta bidragsnivå på 90 % av lönekostnaden fr.o.m. den 1 juli 1995 ligga fast. Detsamma gäller vad som beslutats om de prioriterade grupper som skall kunna undantas från denna regel (prop. 1994/95:100 bil. 11, avsnitt Medelsberäkning s. 109 – 110). Dessutom föreslår regeringen att den högsta bidragsnivån för nya beslut om lönebidrag från samma tidpunkt sänks till 80 % av lönekostnaden. Undantag från regeln bör gälla för de ovan angivna prioriterade grupperna. Regeringen bedömer att detta innebär en kostnadsminskning på 310 miljoner kronor, räknat på helårsbasis. Eftersom avgångarna sker successivt under budgetåret kommer dock besparingen under det första året bara att bli ungefär hälften så stor, dvs. 155 miljoner kronor räknat på tolv månader eller 232 miljoner kronor för 18 månader.

Om utvecklingen under budgetåret 1995/96 visar att den angivna utgiftsminskningen uppnås bör det i 1995 års budgetproposition aviserade förslaget om en generell sänkning till 80 % av lönekostnaden den 1 januari 1997 inte behöva tillämpas på samtliga som redan anvisats högt subventionerade platser före den 1 juli 1995. Det skulle väsentligt minska risken för uppsägningar av anställda med lönebidrag hos arbetsgivare med svag ekonomi.

Den föreslagna besparingen innebär en tidigareläggning av det för år 1997 uppsatta sparbetiget. Inriktningen av de fortsatta besparingsåtgärderna bör vara att anslaget för budgetåret 1997 minskas med ytterligare 206 miljoner kronor, utöver besparingen budgetåret 1995/96 på 155

miljoner kronor (232 miljoner kronor för 18 månader). Regeringen har angett (prop. 1994/95:100 bil. 11) att lönebidragsplaceringar i första hand bör ske inom sektorer med lägre bidragsnivåer och större möjligheter för den arbetshandikappade personen att övergå till icke subventionerat eller lägre subventionerat arbete. Det bör ankomma på AMS att lämna sådana anvisningar till länsarbetsnämnderna att de inriktar arbetet med lönebidrag på angivet sätt, så att den avsedda kostnadsminskningen kan nås.

Utbildningsbidrag

I enlighet med vad som tidigare har anförts om en sänkning av kompensationsnivån i arbetslöshetsförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1996 kommer regeringen senare att besluta om motsvarande sänkning av utbildningsbidraget för inskrivna vid Ami. Sänkningen av utbildningsbidraget beräknas innebära en bruttobesparing på 45 miljoner kronor eller en nettobesparing på 27 miljoner kronor för budgetåret 1995/96.

Medelsberäkning

Mot bakgrund av vad som nu anförts kommer belastningen på anslaget att minska med 277 miljoner kronor i förhållande till vad som riksdagen tidigare beslutat om (bet. 1994/95:AU12, rskr. 1994/95:227). Till följd av de krav på minskning av de offentliga utgifterna som nu gäller föreslår regeringen att anslaget engångsvis för budgetåret 1995/96 dras ned med ytterligare 165 miljoner kronor. Det bör ankomma på regeringen att fördela detta sistnämnda belopp på anslagsposterna lönebidrag alternativt utbildningsbidrag. För budgetåret 1995/96 beräknas anslaget till särskilda åtgärder för arbetshandikappade till 10 366 081 000 kr.

B 6. Bidrag till Samhall Aktiebolag

Regeringens förslag: Samhall Aktiebolag har för budgetåret 1995/96 anvisats en merkostnadsersättning på 7 074 628 000 kr. beräknat för 18 månader. Som en engångsvis besparing minskas anslaget med 300 miljoner kronor tillfälligt under budgetåret.

Skälen för regeringens förslag: Det är nödvändigt att med kraft fortsatt driva arbetet med att sanera statens finanser. Alla möjligheter att förstärka budgeten och minska underskotten måste tillvaratas. Därvid bör även möjligheten för staten att ta ut avkastning från av staten ägda bolag prövas.

Samhall Aktiebolag har redovisat ett resultat efter finansnetto på 230 miljoner kronor för verksamhetsåret 1994. För år 1993 uppgick resultatet till 228 miljoner kronor. Regeringen bedömer bl.a. mot denna bakgrund att bolagets ekonomiska ställning medger att merkostnadsersättningen minskas med 300 miljoner kronor som en besparing budgetåret 1995/96.

Neddragningen av anslaget till Samhalls verksamhet är tillfällig och engångsvis. Vid beräkning av anslaget för budgetåret 1997 i kommande budgetarbete skall således grunden för anslagsberäkningen utgöras av det i 1995 års budgetproposition beräknade beloppet på 4 716 419 000 kr. för tolv månader.

Regeringen förordar att anslaget Bidrag till Samhall Aktiebolag minskas med 300 miljoner kronor i förhållande till det av riksdagen beslutade beloppet för budgetåret 1995/96.

Arbetslivsfonden

Regeringens förslag: Lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift upphör att gälla vid utgången av år 1995. De medel som finns i arbetslivsfonden sedan fonden upphört med sin verksamhet den 1 juli 1995 förs över till statsbudgetens inkomsttitel som finansiering av vissa sysselsättningsskapande åtgärder.

Skälen för regeringens förslag: Arbetslivsfondens verksamhet upphör den 1 juli 1995 (prop. 1992/93:100 bil. 11. bet. 1992/93:AU12, rskr. 1992/93:203). I 1995 års budgetproposition (prop. 1994/95:100 bil 11) anförde regeringen att minst 600 miljoner kronor beräknades återstå av fondens medel vid utgången av juni 1995.

Som delfinansiering av de arbetsmarknadspolitiska satsningarna som föreslagits i den ekonomisk-politiska propositionen hösten 1994 har regeringen föreslagit att 600 miljoner kronor från arbetslivsfonden förs över till statsbudgetens inkomsttitel (2811) Övriga inkomster av statens verksamhet. För att möjliggöra en sådan överföring har regeringen föreslagit en särskild tidsbegränsad lag om avvikelser från 2 § lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift (prop. 1994/95:158).

Regeringen föreslår nu att lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift skall upphöra att gälla vid utgången av år 1995. Regeringen beräknar att ytterligare ca 600 miljoner kronor återstår av arbetslivsfondens medel när verksamheten upphör den 1 juli 1995. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att föra över återstående medel från arbetslivsfonden till statsbudgetens inkomsttitel 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet för finansiering av vissa sysselsättningsskapande åtgärder. Inom Arbetsmarknadsdepartementet har upprättats förslag till lag om upphävande av lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift.

*Förteckning över remissinstanser som har lämnat skriftliga synpunkter
över promemorian (Ds 1995:12) Kommunernas ansvar för ungdomar
under 20 år*

Socialstyrelsen
Riksförsäkringsverket
Centrala studiestödsnämnden
Arbetsmarknadsstyrelsen
Ungdomsstyrelsen
Länsstyrelsen i Älvsborgs län
Stockholms kommun
Göteborgs kommun
Malmö kommun
Tyresö kommun
Skellefteå kommun
Vaggeryds kommun
Övertorneå kommun
Svenska kommunförbundet
Svenska arbetsgivareföreningen
Tjänstemännens centralorganisation
Företagarnas riksorganisation
Södertälje kommun
Handikappförbundens Samarbetsorgan
De Unga Neurologiskt Handikappade i Sverige (DUNS)

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1995

Närvarande: vice statsministern Sahlin, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Tham, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Johansson

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition 1994/95:218 En effektivare arbetsmarknadspolitik m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
--------------------	--	---

Lag om arbetsplatsintroduktion 2 §

Lag om kommuners ansvar för ungdomar 2 §